

ሀ በ ቀ ቴ ሶ ቶ

ኒ ሀ ፀ ኅ ሀ ኅ ሀ ነ ቶ

ፎ.

ԹԱԴԵՈՍ ԵՒ ՍԱՆԴՈՒԽՏ

ՎԿԱՅԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԵՒ ԳԻՏ ՆՇԽԱՐԱՑ

Ս . ԹԱԴԷԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅ

ԵՒ ՍԱՆԴԻՏՈՅ ԿՈՒՍԻ

102 p.

3184

Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

Ի Տպարանի Մխիթարեանց

1 8 5 3

Քեւ պարծի այսօր սուրբ եկեղեցի, ո՛վ վիայ-
ուհի սուրբ Սանդուխտ, որ զհայրականն քո թողեր
զպաշտօն. վասն Քրիստոսի հեզեր զարիւն քո սուրբ:

Աշակերտեցար առաքելոյն թագէտի, և 'ի հա-
ւատս Ճշմարիտս հաստատեցար, ոչ խառնակելով
ընդ հեթանոսական պաշտօնսն. արժանի եղեր վերա-
նալ առ Հայր:

Որ զտիկնութեանն քո թողեր զփառս, և աս-
տուածային փառքն զարգարեցար. այսօր գասա-
կցեալ ընդ զուարթունս երկնից. վասն մեր առ տէր
բարեխօսեա:

ՀԱՐԱԿԱՆ

GRAP
E
2124
C110
Ա Ձ Դ

Գեղեցկահիւս և փափկախօս վը-
կայաբանութիւնս կանուխ արու-
սեկի որ 'ի Քրիստոս Լուսոյն Հայոց,
Ս . ԹԱԴԵՒ առաքելոյ , և արփիաւո-
րելոյն 'ի նմանէ չքնաղափայլ աս-
տղղկանն , արքածին օրիորդին ա-
սեմ ՍԱՆԴԽՏՈՅ կուսին , զոր գոյ
մեզ կարծել և պարծել իբրեւ նախ-
ընծայ պատարագ 'ի դատերաց մօրս
հոգեւորի եկեղեցւոյ սրբոյ 'ի
սէր Աստուածն փեսայի ողջակիզա-
բար նուիրելոց , 'ի բարձրաւանդա-
կումն անդ բազմահրաշ տյրարա-
տեան բագնի զոհից առաջնոց՝ Ա-
դամայ , Աբելի և Նոյի . ընծայեալ
առաջին 'ի լոյս յ'Ը հատոր Սոփե-

րացս , ոյց առաւել սեփականագոյն
և զբօսանս և նախանձ մատուցէ ,
թէ ոչ արդեւք Սանդխտոյ նմա-
նեացն՝ բնութեամբ և հասակաւ ,
որոց սլահեալ են խնամք աստուա-
ծային՝ զմայրութիւն ազգի : Մա-
նաւանդ զի և պաշտօն նորին յամաց
հետէ հռչակաւ հնչի 'ի վարժոցս
աղջկանց . որոց հարկ ուրեմն է յոր-
դորագոյն եւս 'ի նոյն եղանիլ՝ ըն-
թերցանութեամբ հանդիսից նահա-
տակութեան ցտնկալւոյն և աննմա-
նոյ Պաշտպանին իւրեանց . որում
և ել վիճակ զուգաժամանակ 'ի
տնօրէնութեան մարդացելոյն վառն
մեր Աստուծոյ՝ կեալ յերկրի , և
յետ նորա ելիցն՝ նախահրաւէր 'ի
կուսական դասուց ճեպել առ նոյն՝
յառագաստն գերազանցիկ գրգա-
րանացն եւայ , 'ի յաւերժ հարա-
նութիւն Սիրոյն յաւիտենից :

Ոչ յետ բազմաց զկնի ելից սըր-
բոցս կարծեմք գրեալ և զվկայաբա-
նութիւնս յաշակերտաց Թադէի ,
և 'ի սկիզբն ոսկեակ գարու մերոյս
Թարգմանութեան՝ փոխաբերեալ 'ի
հայ գիր և բան , որոյ և Թարգմանն
յիշատակի յաւարտ ճառին և 'ի
Ծանօթութիւնս յիշեացի և առ 'ի
մէնջ 'ի վերջ մատենկանս : Իսկ գա-
ղափար Սոփերիս և որ զկնի համա-
ռօտ պատմութեանն Սանդխատյ՝
յերկաթագիր Տօնականէս մերմէ է ,
յ' ժԲ գարու գրելոյ , համեմատեալ
ուրեք և ընդ այլում օրինակի գրե-
լոյ 'ի ժԴ գարու : Իսկ այլքն 'ի
պատմութեանց՝ յայլոց ուստեք
յընտիր գրչագրաց հաւաքեցան :

ՎԿԱՅԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ԹԱԴԷՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ

ՔԱՐՈԶՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ ԳԱԼՍՏԵԱՆ Ի ՀԱՅՍ

ԵՒ ԿԱՏԱՐԾԱՆ ՈՐ Ի ՔՐԻՍՏՈՍ

ԲԱԶԾԱԴԻՄԻ ԷՆ ՃԱՆԱԿԱՐՀՔ
ԱՍՏՈՒԼԱԾԱՅԻՆ ԸՆԴՍԵՂԷՆ ՎՊԱԿԱԳՆ ,
Ե ՈՒՈԳԻ ԴԻՈՒԱՐԱԳՈՒՆԴ 1 ԲԱԺԱ-
ԿՅՔՆ ՎԱՍՆ ՉԻ ՄԱՔՐԱԿԱՆ 2 ԸՆԹԱ-
ԳԻԼՔՆ ՎԱՌԻՆ 'Ի ՀԱՆԴԻԱԿՈՒՄՆ ԱՆ-
ՀԷՋ ԼԱԱԿՈՒՆԻՆ , Ե ՀԱՍԱՆԵՆ ՍԻՐԱ-
ԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԻՆ , Ե ՄԻԱԿԱՄ ԿԱՄՅՔՆ
ՎԻԱՐԻՆ 'Ի ԾԱՅՐԱԳՈՅՆԱՆ , ՄԻՆԶԵԼ
ԱՌՆՈՒՆ ՉՀԱՅԵԳՈՒՄՆ ՋԵՐՄԵՈՒԱՆԴՆ
ԳԹՈՅՆ : ԵԼ ՎԻՈՒԹԱՆ ՀԱՍԱՆԵԼ ԿԱ-
ՄՈՂԻՆ , Ե ԱՌՆՈՒՆ ՉՄԵՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ
ՄԱՍՆ ՎԱՍՏԱԿՈԳ , ՍԿԱԵԱԼ յԱՌԱՋ-
ՆՈԳՆ ՄԻՆԶԵԼ 'Ի ՄԱՍՆ Ե ՄԻԱԿՆ , ԸՍՏ

աւետարանական բանին . զի հանդիպին լուսաբեր ցօղոյն , ուստի բղխեն զքաղցրահամբոյր սէրն , 'ի խաղս անուշարար կուսութեանցն աստուածազարդ վարուցն : Եւ ընուն շտեմարանք նոցա 'ի բղխմանէ աղօթական և արտօսրագործ 3 վաստակոցն . զի յամենայն ժամ են փառաւորիչք սրբոյ Երրորդութեանն . և փայլեն իբրեւ զճառագայթս արեգական սիրական խորհրդովք , և տան սլսուղ սուրբ հանդիսին , և մատուցանեն ընծայ 'ի հոտ անոյշ որ առաջի աստուածորդւոյն , և հաճոյակատար 4 կամօք առնուն զպարգեւս անմահական լուսոյն , և գրին 'ի լուսեղէն բանական 'ի հրեշտակամբոխ 5 զօրսն . և լինին թեւազգեցիկք 'ի սրովբէագոչ դասսն , և ընուն երկնաւոր ցանկութեամբքն լիապէս :

Արդ որք հանդիսանան՝ հանդիպին ըստ վերագրելոցն՝ որպէս և հիւսիսային կողմանցս ծագեաց աստղն վարսադիտակ՝ 6 այրն սքանչելագործ , սուրբ առաքեալն Թա-

դէոս . և վիճակեաց զամ Հայաստան
ազգս . զի նա էր քարոզ բանին
կենաց , և յառաջընծայ 'ի հան-
դէս մարտիրոսական պսակին ։
Նա եկեալ ձայնէր զամենեւեան
յերկնաւոր ընթրիսն . զի առաքե-
ցաւ յամենափրկչէն մերմէ Յիսու-
սէ Քրիստոսէ , յետ համբառնալոյ
տեառն յերկինս . և եդեալ զսուրբ
աջն իւր 'ի վերայ առաքելոցն փը-
չեաց 'ի նոսա զմխիթարական սուրբ
Հոգին զլոյսն ճշմարտութեան , և
օրհնեաց զնոսա , և քաջալերեալ
զնոսա լուսեղէն բանիւն , և առա-
քեաց զնոսա յիւրաքանչիւր վի-
ճակս քարոզել զբանն կենաց : Իսկ
այս սուրբ առաքեալս էր լցեալ լու-
սեղէն խորհրդով , վիճակեալ Հայա-
ստան ազգիս . գայր հասանէր 'ի
Միջագետս Ասորւոց , քարոզէր ըզ-
բանն կենաց , առնէր նշանս և սքան-
չելիս մեծամեծս : Եւ դարձեալ ան-
տի յառաջ գայր հասանէր 'ի քա-
ղաքն Ուռհայ . և մտեալ 'ի տուն
Տուբիայ բժշկէր զամենայն ախտս
և զհիւանդութիւնս , և լուսաւորէր
զնոսա երկնային լուսովն :

Եւ լուեալ Թագաւորին Աբգարու զսրբոյ առաքելոյն Թագէոսէ, և զսքանչելիսն 8 զոր առնէր, կարծելով իմացաւ թէ նա է որ առաքեցաւ 'ի Քրիստոսէ 9 : Եւ ապա եկեալ սուրբ առաքեալն 'ի տուն Թագաւորին Աբգարու, և տեսեալ Աբգարու զսուրբ առաքեալն Թագէոս, և նշան երկնաւոր լուսոյն 'ի վերայ երեսաց նորա, զահի հարեալ անկաւ 'ի վերայ երեսաց իւրոց, և երկիր եպագ նմա. և մատուցեալ սուրբ առաքեալն եղձեռն 'ի վերայ նորա, և բժշկեաց զնա անուամբ փրկչին մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, և լուսաւորեաց զնա երկնային լուսովն, և զամենայն տուն նորա : Բժշկեաց և զԱբդիուորդի Աբդեայ 'ի չար ցաւոց, որ էր այր մեծ և երեւելի 'ի դրան Թագաւորին : Եւ լուսաւորեաց զամենայն քաղաքն, և Թողոյր անդ յաշակերտաց իւրոց : Եւ ինքն իսկ Թագաւորն Աբգար որ բժշկեցաւ 'ի սրբոյ առաքելոյն, եղեւ քարոզ բանին կենաց, և նշանագործ յա-

մենայն 10 բարիս . և օրհներ սուրբ առաքեալն զԹագաւորն և զամենայն հաւատացեալսն :

Եւ ինքն սուրբ առաքեալն առնոյր զաշակերտսն և փութով հասանէր յաշխարհն Հայոց , առ Թագաւորն Սանատրուկ , 'ի գաւառին Արտազ , 'ի քաղաքագեւղն Շաւարշան , յասլարանս արքունի , որ էին հովոց գետինք Թագաւորացն Հայոց : Եւ քարոզէր անդ զքանն կենաց , և առնէր նշանագործութիւն 'ի դրան արքունի 'ի համաշխարհազարդ 11 բանական . և բժշկէր զամենայն ախտս չար հիւանդութեանց : Եւ եկեալք բազումք յարքունական դրանէն առ սուրբ առաքեալն , լսէին 'ի նմանէ զքաղցրաբարբառ քարոզութիւն աւետարանին . և տեսանէին զնշանսն , զի զբորոտս սրբէր , զկաղս գնացուցանէր , զդեւս հանէր , և զամենայն ախտս չարաչարս առողջացուցանէր : Եւ տեսեալ զամենայն սքանչելիս բազումք հաւատացին 'ի Քրիստոս :

Յայնժամ եկեալ դուստր Թա-
գաւորին, որում անուն էր Սան-
դուխտ, որ էր 'ի տիոց տղայ, գե-
ղեցիկ տեսլեամբ և վայելուչ երե-
սօք, որ ոչ գտանէր համեմատ նմա
'ի վերայ երկրի. և հասեալ 'ի գի-
շերի առ սուրբ առաքեալն լսէր
'ի նմանէ զբանն քարոզութեան ա-
ւետարանին, և զձայն երկնաւոր
զօրացն, և ընդունէր, և անկանէր
առաջի սուրբ ոտից նորա, և ար-
տասուօք համբուրէր, և ուսանէր 'ի
նմանէ զբազում աւուրս. եւ ոչ
Թողոյր զնա զտիւ և զգիշեր, և
այնպէս միացեալ բեւեռէր 'ի սէրն
Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ: Եւ
տեսեալ սուրբ առաքելոյն զժեր-
մեռանդն գութ սիրոյ նորա առ
Քրիստոս, առեալ մկրտէր զնա յա-
նուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբ-
բոյ: Եւ եղեւ նշան լուսեղէն յեր-
կնից 'ի վերայ սրբոյ կուսին, և 'ի մէջ
լուսոյն ձայն երկնաւոր զուարթ-
նոցն. բազում և այլք հաւատացին
'ի ժամուն 'ի Քրիստոս. և տեսեալ
քրմաժողով դիւցակաւտար պաշտօ-

նէիցն , պատմեցին խստերախ և անօրէն թագաւորին իւրեանց Սանատըրկոյ :

Ապա չարագինեալ թագաւորն , տայր հրաման սրամահ առնել ըզհաւատացեալն : Եւ եղեւ նշան յերկնից 'ի վերայնոցա , և բազումք հաւատացին 'ի Քրիստոս , և անկաւահ 'ի վերայ անօրինացն . և բազումք կորեան 'ի նոցանէ յահէլոսոյ ճառագայթիցն . և ոչ իշխեցին ձեռն արկանել 'ի սուրբ առաքեալն : Եւ երեւեալ փրկիչն ասէ . Պինդ կաց թագէոս , զի ես ընդ քեզ եմ 'ի փրկել զքեզ : Եւ տեսեալ սրբոյն թագէոսի զփրկիչն Քրիստոս՝ անկանէր առաջի նորահանդերձ արտասուօք , և ասէր . Տէր իմ և Աստուած , մի թողուր զիս միայն , զի ահա իբրեւ եկի 'ի բարբարոս ազգս 'ի դուռն թագաւորիս հրամանաւ և զօրութեամբ քով . դու իսկ ասացեր , տէր իմ , ելէք ընդ ամենայն երկիր և քարոզեցէք զբանն կենաց . որ հաւատայ և մկրտի ապրեացի , և որ ոչն հաւա-

տայ դատապարտեսցի . արդ իբրեւ
 եկի ես այսր և սկսայ քարոզել ըզ-
 բանս սուրբ աւետարանին քո զոր
 եդեր 'ի բերանի իմում՝ և ոչ կամին
 լսել՝ զի ողբ հաւատային 'ի քեզ
 տէր , սրամահ արարեալ սպանին , և
 զոմանս բրազոհ արարեալ եդին 'ի
 բանդի . կամէին և յիս ձեռն արկա-
 նել . իսկ լոյս սուրբ աստուածու-
 թեան քո փութացեալ ընկղմեաց
 զնոսա 'ի խորս տրամութեան չա-
 րին , և գանեալք սատակեցան չար
 մահուամբ , և ոչ կարացին հանդի-
 պել ինձ : Եւ ասէ տէր . Արի և ե-
 րեւեաց դոցա և համբերեա զի բա-
 զում նեղութիւնք հասանեն քեզ ,
 զի ոչ են ընդունելոց զքարոզու-
 թիւն աւետարանի իմոյ աստ , բայց
 'ի բազմաց սակաւ ժողովուրդ . և
 ես պահեցից զնոսա , և առից զնո-
 սա առ իս . և ողբ կատարեցան
 վասն անուան իմոյ , տաց նոցա տե-
 ղի 'ի տան հօր իմոյ : Ասէ Թագէոս
 ցտէր . Եւ ես փութամ հասա-
 նել 'ի լոյս աստուածութեանդ քո ,
 և ընուլ երկնային սիրովն 'ի լուսե-

դէն փառաց քոց : Եւ ասէ տէր .
 Խնդա և ուրախ լեր , զի կատարե-
 ցից զկամս հայցման քո . և օրհ-
 նեալ զնա համբարձու : Եւ դար-
 ձաւ սուրբ առաքեալն ուրախու-
 թեամբ մեծաւ 'ի փրկչէն :

Գնաց 'ի բանդն 'ի գիշերին և
 պահէին զսուրբն Սանդուխտ և
 զայլ հաւատացեալսն . և բացան
 դրուներն ինքնին , և եմուտ 'ի ներքս
 սուրբ առաքեալն և ասաց . Խաղա-
 զուծիւն ընդ ձեզ սիրելեք Քրիս-
 տոսի : Եւ տեսեալ զսուրբ առա-
 քեալն զօրանային : Եւ եկեալ առ
 սուրբն Սանդուխտ՝ համբուրեաց
 զկապանս 12 նորա , և ասէ ցնա . Ե-
 րանի՛ է քեզ դուստր երկնաւոր թա-
 դաւորին . և զօրացուցեալ զնոսա
 բանիւք սուրբ աւետարանին 'ի սէրն
 Քրիստոսի , նշանեաց լուռ կալ և
 աղօթել : Եւ ինքն տարածեալ ըզ-
 ձեռս իւր յերկինս ասէ . Գոհա-
 նամ զքէն տէր իմ և Աստուած
 Յիսուս Քրիստոս միածին որդի Աս-
 տուծոյ , որ վասն փրկութեան ազ-
 գի մարդկան եկիր յերկիր . հայեաց

այժմ յերկնից 'ի պատրաստ բնա-
կութենէ քումմէ՝ յաղախին քո
Սանդուխտ, որ ետ զտղայութիւն
իւր քեզ. արդ պահեա զսա տէր
իմ, և զօրացո 'ի պատերազմիս, և
զընկերս սորա, և ծագեա զլոյս
աստուածութեան քո 'ի վերայ սո-
ցա, և արա յամօթ զխաւարակուլ
թշնամին. վասն զի դու միայն ես
աստուած աստուածոց և տէր տե-
րանց. երեւեցո զնշան զօրութեան
քո 'ի վտանգեալս մարմնով, զի քո
են և 'ի քո անեղ անունդ եղիցին
զօրացեալք մինչեւ յաւիտեան : Եւ
'ի կատարել աղօթից սրբոյն եղեւ
թնդիւն սաստկութեան, և վերա-
ցաւ ձեզուն բանդին և ծագեաց
լոյս յերկնից, որ առաւելէր քան
զճառագայթս արեգական. և 'ի
մէջ լուսոյն ձայն երկնաւոր աւե-
տեաց, որ ասէր առ նահատական.
Քաջալերեցարուք և պինդ կացէք,
զի ես եկից և առից զձեզ առ իս :
Եւ դու, Սանդուխտ, որ եկիր զնի-
իմ, և արհամարհեցեր զերկրաւոր
պատիւս, և կոչեցեր զիս հայր,

տաց քեզ զվերագոյն լոյսն , և առաւել պայծառ քան զբազմաց : Եւ 'ի լսել զերկնաւոր զձայնն լուծան կասլանք նոցա , և ողջացան անդամք մարմնոց նոցա , և յարուցեալ փառաւորեցին զՔրիստոս Աստուած , և ասէին միաբան . Տէր Յիսուս Քրիստոս Աստուած մեր , գոհանամք զքոյ մարդասիրութենէդ , որ եկիր յայց և 'ի խնդիր մեզ կորուսելոցս , և փրկեցեր զմեզ 'ի դիցապաշտութեանց , և ետուր մեզ յաղթող լինել 'ի վերայ աներեւոյթ թշնամւոյն : Եւ քաջալերեցեր զմեզ երկնաւոր ձայնիւ աւետեացդ լուսեղէն ճառագայթիւք աստուածութեանդ քո , և զկապանս մեր փշրեցեր , և զհարեալ մարմինս մեր ողջացուցեր : Այդ մէք զի՛նչ կարեմք մատուցանել քում աստուածութեանդ , բայց զանձինս մեր մատուցանեմք 'ի հոտանուշից հօրդ : Եւ կատարեալ զաղօթսն , և 'ի փարատել լուսոյ ճառագայթիցն հայեցեալ տեսին ըզսուրբ առաքեալն զի աղօթէր : Եւ

յարուցեալ յաղօթիցն օրհնեաց ըզնոսա , և համբուրեաց սիրական և երկնային համբուրիւն :

Եւ տեսեալ զայն նշանս բանտապանացն , և հայեցեալ տեսին ըզդուրս բանտին զի 'ի բաց կային , և սուրբ առաքեալն Թադէոս 'ի մէջ նոցա , և զահի հարեալ 'ի լուսոյն դիմեցին 'ի ներքս . և անկան առաջի սուրբ առաքելոյն դողալով և ասէն . Եւ մեք հաւատամք յԱստուածն քո , զոր դու քարոզես սուրբդ Աստուծոյ . ընկալ և խառնեա զմեզ 'ի Թիւ հաւատացելոցդ . և փարէին զոռիւք առնն Աստուծոյ , և աղաչէին արտասուօք և ասէին . Թող մեզ սուրբդ Աստուծոյ , զի ոչ 'ի կամաց , այլ ակամայ սլահէաք զգունդս սուրբ հաւատացելոցդ 'ի ծանր նեղութեան , վասն ահի անօրէն Թագաւորին : Եւ իբրեւ տեսաք զլոյսն ծագեալ 'ի վերայ ձեր 'ի բանտիդ , տեսաք լուծեալ զկապանս դոցա , ծանեաք և զքեզ 'ի մէջ դոցա , որ էիր վարդապետ դոցա և առաջնորդ երկնաւոր

լուծոյն : Ծանեաք հաստատապէս ,
 և գիտացաք թէ նա է արարիչ եր-
 կնի և երկրի զոր դու քարոզես :
 Եւ հաւատացաք ամենայն խորհրդ-
 դովք մերովք , և խոստովանիմք թէ
 նա է Աստուած , և ոչ ոք կարէ
 մեկնել զմեզ յԱստուծոյն քում 13 ,
 ոչ կապանք և ոչ նեղութիւնք : Արդ-
 արի փութա սուրբդ Աստուծոյ , և
 խառնեա զմեզ 'ի գունդն Քրիստո-
 սի , գուցէ մեռանիմք յահէ փառաց
 Աստուծոյն քո :

Եւ գիտաց սուրբ առաքեալն ե-
 թէ 'ի տեառնէ Աստուծոյ եղեւ կո-
 չումնն , և տեսին զլոյսն ծագեալ
 յերկնից , և զձայն ահեղ հնչմանն .
 ասէ ցնոսա . Եղբարք 14 իմ մի եր-
 կրնչիք . փոխանակ զի նուիրեցէք
 զձեզ Աստուծոյ , և հաւատացէք 'ի
 միածին որդին 'ի տէր մեր Յիսուս
 Քրիստոս , և 'ի սուրբ Հոգին , և
 ես աղաչեցից վասն ձեր զՔրիստոս ,
 և շնորհեսցէ թողութիւն ձեզ , զի
 զայն յանգիտութեան արարէք . զի
 մարգասէր է տէրն մեր և ողորմած ,
 և կամի գտանել զամենեւեան , որք

կորուսեալ էին 'ի մեղս , որպէս և
 դուք էիք : Արդ սիրեաց զձեզ վասն
 բազում ողորմութեան իւրոյ , և
 ազգեաց զոյս աստուածութեան
 իւրոյ 'ի սիրտս ձեր . և արար ըզ-
 ձեզ ճանաչել զնա , զի նա միայն է
 Աստուած , և չեք այլ ոք : Արդ
 պինդ կացէք և զօրացարուք 'ի հա-
 ւատան Քրիստոսի Աստուծոյ , և
 մոռացարուք զձեր սնոսի և զխա-
 բէական մոլորութիւնսդ : Եւ իբ-
 րեւ դադարեաց սուրբ առաքեալն
 'ի խօսելոյ , ասէ ցնոսա . Արիք ա-
 ղօթեցէք . և ինքն հայեցեալ յեր-
 կինս հառաչելով ասէ . հայր տեառն
 մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի , որով 15
 կամեցար և ծանուցար սոցա , և կո-
 չեցեր առ քեզ . արդ պահեա զսո-
 սա սուրբ աջովդ , և մի տար խոտո-
 րել յաջ կամ յահեակ , և բեւե-
 ոեա զսոսա 'ի ջերմեռանդն գութ
 աստուածութեանդ քո . սրբեա
 զսոսա երկնային ազատութեամբդ ,
 զի միաւորեալ բեւեռեսցին 'ի սէր
 միածնի որդւոյ քո սիրելոյ :

Եւ կատարեալ զաղօթսն , ա-

ուեալ 'ի նմին գիշերի մկրտեաց զնո-
 սա յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւ-
 ւոյն սրբոյ : Եւ էին նոքա թուով
 երեսուն և երեք ընդ այդ և ընդ
 կին , որք 'ի Ժամուն յայնմիկ հա-
 լատացին . և էին յազգէ բանդա-
 պահացն : Իսկ անիծեալն սատա-
 նայ եղեալ 'ի կերպարանս առն
 միոյ , և եկեալ 'ի բանդն կայր 'ի
 հեռաստանէ , ձայն բարձեալ առ
 բանդապանսն ասէր . Ձի'նչ պա-
 կաս էր ձեզ զի թողէք զմեծ աս-
 տուածն Անահիտ , և զմայր աս-
 տուածոցն Պիսիդոմն 16 , և դուք մո-
 լորեցարուք զհետ առն միոյ Հրէի ,
 որ ուսոյց ձեզ նոր ուսումն , և
 խաբեալ զմիտս ձեր կորոյս . եկայք
 դարձարուք , և պագէք երկիր Ա-
 նահտայ . և ես աղաչեցից զաս-
 տուածսն ամենայն՝ որ առնէ ձեզ
 թողութիւն : Եւ իմացեալ Թադէո-
 սի զխորամանկութիւն չարին ասէր .
 Ո'վ բանսարկու չարեաց , լեր յետս
 դարձեալ թշուառական : Եւ լը-
 ւեալ սատանայի զձայն սուրբ առա-
 քելոյն յասէր . Ձայնդ քո լսեմ ,

այլ գիտեմ ոչ ուր ես : Ասէ սուրբ
 առաքեալն ցատանայ . Եւ այլ մի
 տեսցես զծառայս Քրիստոսի Աս-
 տուծոյ ո՛վ աղտեղի և պիղծ , չար
 և անամօթ . մինչեւ յէրբ ոչ ամա-
 չես դու յԱստուծոյ . երկիր 'ի զօ-
 րութենէն Աստուծոյ , և երթ յետս
 չարագլուխ վիշապ : Եւ 'ի սաստել
 սուրբ առաքելոյն՝ եղեւ խաւա-
 րեալ չարն , և տանջէր 'ի հրեշտա-
 կաց սրբոց : Եւ տեսեալ նորահա-
 ւատիցն զաններելի տանջանս չա-
 րին՝ հաստատէին 'ի հաւատան
 Քրիստոսի . և ձայն բարձեալ սա-
 տանայի՝ լայր դառնապէս , և ասէր .
 Եղո՛ւկ եղէ ես որ յաղթեցայ 'ի
 խաչելոյն , և կորեայ . բայց գիտեմ
 զինչ արարից , մտից 'ի սիրտս իշ-
 խանացն և գրգռեցից զնոսա հան-
 դերձ թագաւորաւն , և արասցէ
 զձեզ սրամահ : Ասէ սուրբ առա-
 քեալն . Երթ յետս սատանայ ,
 սաստեսցէ տէր 'ի քեզ : Եւ իբրեւ
 լուաւ եղեւ անհետ 'ի տեղւոյն , եր-
 թեալ մտանէր յարքունիան , և գլը-
 գուէր զբարբարոսան 'ի վերայ սըր-
 ցն :

Եւ իբրեւ եղեւ առաւօտ, խորհուրդ արարեալ Թադաւորին վասն դատերն 17 իւրոյ Սանդխատոյ, Թէ զինչ պարտ է առնել. վն սպանման ոչ կարէր տալ հրաման, վասն աղէտի գլխոյ հայրութեանն, զի առաւել սիրէր, և մինչ յիշէր լայր դառնապէս: Ապա յղէր ՚ի բանդն նախարար զոմն ածել զսուրբն Սանդուխտ, և յուղեալ 18 զաշխարհապօղոտայն զի գտեալ ածցեն զմբ առաքեալն Թադէոս որ մոլորեցոյց զդուստրն իւր. և իբրեւ եհաս իշխանն ՚ի բանտն բազում ամբօխիւ, ետես զդուռն բանդին ՚ի բաց, և զարմացաւ. հայեցեալ ՚ի ներքս տեսանէր լոյս սաստիկ շուրջ զնոքօք, և ամբօխ բազում. և սուրբ առաքեալն կայր յոտն, և ուսուցանէր նոցա զբանն կենաց: Եւ իբրեւ ետես զամենայն և զլոյսն զի առաւել պայծառանայր, զահի հարեալ յերկիր կործանեցաւ, և տանջեր աներեւոյթ տանջանօք և ձայն ահեղ զնոքօք: Եւ իմացեալ սրբոյ առաքելոյն, ելեալ ՚ի դուրս տեսաւ.

նէր զի անկեալ Թաւալէին ընդ գե-
 տին , եդ ձեռն 'ի վերայ և բժշկեաց
 զնոսա . և հաւատաց ի խնանն և յի-
 սուն այր ընդ նմա : Եւ էր այրն
 մեծ կարգեալ 'ի վերայ ամենայն
 դիցն , և հրամանատար ամենայն
 տանն արքունի . նա էր երկրորդ
 տէրութեանն Հայոց , յայնժամ
 սատանայի խիղքս զծնկով առեալ 19
 լայր դառնապէս և ասէր . Զմեծ զէն
 գլխոյս իմոյ կորուսի : Եւ իբրեւ ոչ
 կարէր մօտել 'ի բանդն յահէ երկ-
 նաւոր զօրութեանն , փութով հա-
 սանէր յարքունիսն , և գրգռեալ
 գառնացուցանէր զչար և զանօրէն
 Թագաւորն . ապա հրաման տայր
 սրով սպանանել . և կատարեցան
 յաւուր յայնմիկ ոգիք երկերիւր :
 Եւ եղեւ ձայն ահեղ , և Թնդիւն
 երկնաւոր զօրացն , որ իջեալ ող-
 ջունէին զսուրբ նահատակսն , և
 յահեղ ձայնէն բազումք կորեան
 յանօրինացն : Եւ իբրեւ եղեւ գի-
 շեր , կայր լոյսն երկնաւոր համատա-
 րած 'ի վերայ նոցա . յայնժամ
 յղէր 'ի տուն իւր սուրբն Սան-

դուխտ գաղտ 'ի հօրէն իւրմէ և տայր
բերել բարակ կտաւս , և առեալ
զհաւատացեալ սուրբ ընկերսն , ամ
փոփէր զմարմինսն ոցա , համբուրէր
և ասէր . Երանի՛ է ձեզ , եղբարք
իմ և քորք . որք արժանի եղէք եր-
կնաւոր ուրախութեանցն , յիշե-
ցէք և զիս զաղախինս ձեր . և թա-
ղէր զնոսա մօտ յասլարանս իւր , և
տայր զգուշութիւն , զի մի ոք գի-
տասցէ յարբունի տանէն . և ինքն
փութով հասանէր 'ի բանդն :

Եւ տեսեալ զսուրբ առաքեալն
զի աղօթէր և լոյս մեծ 'ի վերայն ո-
րա , զահի հսրեալ սուրբն Սան-
դուխտ՝ անկանէր 'ի վերայ երե-
սաց իւրոց արտասուօք և համբու-
րէր զգարչապտրս առնն Աստուծոյ
և ասէր . Տէր իմ և հայր , որ գտեր
զիս զմոլորեալս , և ծանուցեր ինձ
զերկնաւոր զտէրն իմ զՅիսուս
Քրիստոս զմիածին որդին , այժմ
աղօթեա վասն իմ և օրհնեա զիս ,
զի և ես փութացեալ հասից ընկե-
րացն իմոց , և եղէց արժանի տե-
սանել զտէրն զՔրիստոս քեւ հան-

դերձ : Եւ տեսեալ սուրբ առաքել-
 լոյն զարտասուս սրբոյ կուսին Սան-
 դրիստոյ , և զՋերմեռանդն գուլթ սի-
 րոյ նորա առ Քրիստոս , և ասէր .
 Երանի՛ է քեզ դուստր երկնաւոր
 Թագաւորին , համբերեա աստ ժա-
 մանակ 20 , և այժմ տեսանես զլոյսն
 ամենայն արարածոց : Քաջալերէր
 և զայլ հաւատացեալն սուրբ բա-
 նիւ աւետարանին և ասէր . Պինդ
 կացէք , զի այժմ առնուք զլուսե-
 դէն պսակն : Եւ կատարեալ ըզ-
 խօսան մատուցին առաջի հաց . և
 առեալ զհացն օրհնեաց և ետ սըր-
 բոյն Սանդրիստոյ և ընկերացն . ճա-
 չակեաց սակաւիկ մի և ինքն . և իբ-
 րեւ յարեան՝ օրհնեցին և գոհացան
 զսուրբ Երլորդութենէն : Եւ կըն-
 քեալ զանձինս իւրեանց նշանաւ
 սուրբ խաչին , և ննջեցին :

Իսկ սուրբ առաքեալն կայր և ա-
 ղօթէր ասելով . Տէր Աստուած իմ ,
 հայր տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիս-
 տոսի , չեմ բաւական գոհանալ զա-
 ռաս ողորմութենէդ քումմէ , որ
 կոչեցեր զիս զանարժանս 'ի վիճակ

առաքելութեան , և սրբեալ մաքրե-
ցեր և արարեր զիս տաճար սուրբ
Հոգւոյդ , և ետուր ինձ վիճակ զաշ-
խարհս զայս , ուր քարոզեմ զբանս
սուրբ աւետարանի քո . զի որ հա-
ւաստացեն 'ի սուրբ ահեղ անուռդ
քո , կատարեալս ընկալցիս զնոսա
'ի հոտ անուշից 'ի լոյս աստուածու-
թեանդ քո : Եւ խառնեա զնոսա 'ի
հրեշտակերամ դասս վերին բանա-
կացն . ընկալ և զմեզ պատարագ 'ի
հոտ անուշից աստուածութեանդ
քո . պահեա և զտղայս զայս Սան-
դուխտ , զի է սուրբ կուսութեամբ .
և տուր համբերութիւն սմա պատե-
րազմել զհանդէս մարտիրոսական
ընթացիցն , և առնուլ զպսակն լու-
սոյ 'ի գլուխ իւր : Եւ 'ի կատարել
աղօթիցն , երեւեալ փրկիչն ասէ .
Խաղաղութիւն ընդ ձեզ , սիրելիք
իմ . և տեսեալ սրբոյն Թադէոսի
զփրկիչն անկաւ 'ի վերայ երեսաց
իւրոց , և երկիր եպագանմա : Եւ ասէ
փրկիչն . Լուայ աղօթից քոց և զոր
ինչ խնդրեցեր յինէն ետու քեզ .
և կատարեսցիս մարտիրոսական

Հանդիսիւ Սանդխտով Հանդերձ և
 այլ աշակերտելովքդ : Եւ ծագե-
 ցից զլոյս աստուածութեան իմոյ 'ի
 վերայ ոսկերաց ձերոց . և ուր կա-
 տարեսցին նուէրք ուխտիցն որ վասն
 անուան իմոյ մատուցանին 'ի վերայ
 ձեր՝ եղիցին խնդրուածք հայցման
 նոցա անարգել, և առաւել վասն
 քո : Եւ դու քաջալերեալ երեւես-
 ցիս այսօր . և մի երկիցես և մի զան-
 դիտիցես , զի ընդ ձեզ եմ 'ի փրկել
 զձեզ : Ասէ Թադէոս . Տէր իմ և
 Աստուած իմ , ողորմեա ինձ . և մի
 Թողուր զսոսա որք հաւատացին 'ի
 սուրբ անունդ քո , և յետ մահուն
 իմոյ պահեա զնոսա աջով քով . և
 մի Թողուր զվիճակս քո զայս , զոր
 շնորհեցեր ինձ տէր իմ . և բարձեալ
 զկռապաշտութիւն մոլորութեան 'ի
 բարբարոս ազգէս ահեղ աստուա-
 ծութեամբդ քով , և մի առներ ըստ
 դոցա անօրէն և չարագործ 21 . զի
 մոլորեցոյց զդոսա բանսարկուն չար ,
 արա զնոսա յամօթ և հալածական ,
 և խորտակեալ ընկճեա զնա , և ըզ-
 մենքենայս չարութեան նորա , և

վիճակեա զսոսա վերստին վիճակաւն 'ի լոյս աստուածութեանդ քո . և արա զսոսա ժողովուրդ յաւիտենական , և երկնաւոր գաւթին ծնունդք . զի միաբան փառաւորեացեն զսուրբ աստուածութիւնն 22 անուշահոտ վարուք իւրեանց : Եւ ասէ տէր . Լուայ տղաջանաց քոյ , ոչ թողից զհաւատացեալս 'ի ձեռաց իմոց մինչեւ 'ի վախճան աշխարհի , և ոչ զվիճակ բաժնի քո . այլ փութով կատարեցից զկամս քո , և դրոշմեցից զգոսա 'ի գունդ աստուածութեան իմոյ , և արարից ըզգոսա 'ի գունդ լուսոյ աստուածութեան իմոյ : Եւ արարից զգոսա ինձ ժողովուրդ սեփական , և տաց զաւետիս իմ 'ի միտս նոցա , և արարից փախստական զչար գազանն 'ի դոցանէ , և պարսպեցից զգոսա յութով աստուածութեան իմոյ : Հայեցայց 'ի գոսա և ողորմեցայց դոցա . և դու խնդա և ուրախ լեր : Եւ օրհնեալ համբարձաւ :

Եւ մատուցեալ սուրբ առաքեալն զարթոյց զհաւատացեալսն և զաշա-

կերտան իւր , և զսուրբ աղախինն
 Քրիստոսի Սանդուխտ , և ասէ .
 Աղօթեցէք . և ինքն սկսաւ աղօթել
 և ասել զսաղմոսս զայս , Օրհնե-
 ցից զտէր յամենայն ժամ : Եւ
 կատարեալ և այլ սաղմոսս բազում ,
 և արտասուօք հանդերձ փառաւո-
 րէին զԱստուած , և էին ուրախու-
 թեամբ մեծաւ : Իբրեւ կատարեցին
 զաղօթան , ասէ սուրբ առաքեալն
 ցհաւատացեալն . Պինգ կացէք և
 համբերեցէք , զի այժմ առնուք ըզ-
 պասին լուսոյ 'ի գլուխս ձեր : Եւ
 հայեցեալ 'ի սուրբն Սանդուխտ ե-
 տես զերեսս նորա արտասուօք լի .
 և ասէ , Մի վատասրտիր , և մի եր-
 կնչիր : Կարծելով կարծեաց թէ
 երկեաւ 23 : Եւ ասէ սուրբն Սան-
 դուխտ . Տէր իմ և հայր հոգւոյ ի-
 մոյ , ոչ եմ վատասրտեալ , այլ ցըն-
 ծամ և ուրախ եմ և փութամ տե-
 սանել զՔրիստոս յոյս իմ , և լինել
 առաջի նորա յամենայն ժամ , զի կա-
 րի անձկացեալ եմ տեսանել զլոյսն
 երկնային : Եւ ասէ սուրբ առա-
 քեալն . Երանի է քեզ քոյր իմ և

դուստր , զի այժմ հասանեա առ որ
անձկացեալն ես , և առնուա ըզ-
պսակն լուսեղէն 'ի գլուխ քո . և
լինիս յանդիման առաջի Աստուծոյ
երկնաւոր թագաւորին . զի պար-
ծեալ և գեր 'ի վերոյ գտանիս քան
զբազումս վստն ջերմեռանդն գնա-
ցից քոց :

Իբրեւ դադարեաց , եղեւ առա-
ւօտ , եկին հասին իշխանքն բազում
մեծամեծօք 'ի դուռն բանդին : Հա-
նեալ արտաքս զսուրբ առաքեալն
և զՍանդուխտ , և զայլ քրիստո-
նեայսն որ էին 'ի բանդի , և ածին
կապանօք յապարանս թագաւորին ,
և զսուրբն Սանդուխտ արձակ : Ա-
սէ սուրբն Սանդուխտ մեծաբար-
բառ ձայնիւ ցհաւատացեալ ընկե-
րակիցսն իւր ցնծալով . Եւբարք
իմ , պինդ կացէք և զօրացարուք 'ի
Քրիստոս , զի ոչինչ են սպառնալէք
երկրաւոր թագաւորացս . յայն
միայն հայեցարուք , յոր հաւատա-
ցէքն՝ յերկնաւոր թագաւորն : Նմա-
տուք զմիտս և զխորհուրդս ձեր , և
նա տացէ ձեզ զօրութիւն , զի նա

միայն է Աստուած , և չիք այլ ոք .
 նա պահեսցէ զձեզ 'ի սնոտի և 'ի
 խաբէական պատրանացս :

Եւ մինչդեռ խօսէր ընդ սուրբ
 ընկերակիցան իւր , խնդրեաց 'ի
 ներքս Թագաւորն զսուրբն Սան-
 դուխտ , և մտեալ 'ի ներքս , ասէ
 Թագաւորն . Մօտ եկ դուստր իմ .
 և նա ոչ հայեցաւ 'ի նա , և ոչ գնաց
 մօտ : Եւ ասէ Թագաւորն . Ուրա-
 ցա՛ր զիս , և սիրեցե՛ր զմոլորեցու-
 ցիչն . եթէ ոչ դառնաս յամառ
 մտաց քոց՝ երդուեալ յաստուածն
 ամենայն՝ չար մահուամբ կորուսից
 զքեզ և զնա : Ասէ սուրբն Սան-
 դուխտ . Որ կոչես մոլորեցուցիչ ,
 նա զիս 'ի խաւարէ 'ի լոյս փոխեաց ,
 և ծանոյց ինձ զտէր իմ զարարիչն
 երկնի և երկրի , և զՈրդին միածին ,
 և զսուրբ Հոգին որ 'ի նոցունց . ես
 փութամ առ տէր իմ Քրիստոս ,
 նա է տէր տերանց և Թագաւոր
 Թագաւորաց , որ է լոյս և կեանք
 ամենայն արարածոց : Եւ ասէ Թա-
 գաւորն . Ո՛վ է նա որ կոչես Աս-
 տուած և Հայր : Ասէ սուրբն Սան-

դուխտ . Աստուած , նա է Աստուած , որ արար զամենայն յոչնչէ , և հաստատեաց զամենայն արարածս բանիւ բերանով իւրով , և ձեր մոլորեալ միտք և խաւարեալ խորհուրդք թողեալ զԱստուած զարարիչն ձեր , որ զձեզ յոչնչէ արար և հաստատեաց . և դուք պագանէք երկիր ուրուականաց կռոց մեռելութեաց , որ ոչ տեսանեն և ոչ լսեն յորում բնակեալ են դեւք , որ խաւարեալ կորուսին զմիտս ձեր , և արարին զձեզ որդիս գեհենին : Արդ ունիք երթալ 'ի խաւարն արտաքին գործակցաւն ձերով սատանայիւ , ուր լալ աչաց է և կրճել ատամանց :

Յայնժամ սրամտեալ թագաւորն , ետ հրաման կապել և քերել զի այրեսցի : Յայնժամ մատուցեալ դահճապետն կապեաց զուրբն Սանդուխտ . ապա ընթացեալ ոմն 'ի հաւատացելոյն պատմեաց սրբոյ առաքելոյն , եթէ զՍանդուխտ կապեցին և կամին չարչարել : Իսկ սուրբ առաքեալն յարտասուս եղեալ ասէր . Տէր իմ Յիսուս Քրիս-

տոս , հայեաց յաղախին քո . զօրացո և արա յամօթ զչար թշնամին ճշմարտութեան : Իսկ սուրբն Սանդուխտ մինչդեռ կայր կապեալ և ձեռն արկեալ կամէին քերել , աղաղակեաց յերկինս մեծաբարբառ արիաբար և ասէ . Տէր իմ Յիսուս Քրիստոս , փութա հաս ինձ յօգնականութիւն , զի դու ես իմ հայր և արարիչ . ապաւէն և կեանք , մի թողուր զմոլորեալ ոչխարս հօտի քո : Եւ յաղաղակել սրբոյ աղջկանն , եղեւ շարժումն , և ծագեաց լոյս յերկնից , և եղեւ ձայն որ ասէր . Քաջալերեաց դուստր իմ , զի ընդ քեզ եմ 'ի փրկել զքեզ , և լուծան կապանք նորա , և 'ի լուսոյ փայլատականցն կորեաւ դահճապետն , և բազումք ընդ նմա . և սլատեաց ահ զամենեւեան թագաւորաւն հանդերձ , կարծէին զամենեւեան կորուսանել²⁴ : Իսկ սուրբն Սանդուխտ փութով հասանէր , ուր ունէին զսուրբ առաքեալն . և եկեալ փարէր զոտիւք նորա , և ասէր . Տէր իմ և հայր հոգւոյ իմոյ ,

ահա զիս Քրիստոս փութով ար-
ձակեաց 'ի կապանաց , և յամօթ
արար զսատանայ և զարբանեակս
նորա . և յարուցեալ գոհանային
զտեառնէ : Յայնժամ գայր իշխան
ոմն հրամանաւ թագաւորին , և ան-
կանէր առաջի սուրբ առաքելոյն
ասելով . Յղեաց թագաւորն առ-
քեզ , և ասէ . Մեղայ քեզ և Աս-
տուծոյն քում . թող մեզ և աղօ-
թեա , զի անցցէ բարկութիւն ա-
հեղ սաստկութեանս , զի կորնչիմք
իսպառ , և զոր ինչ կամիս դու առ-
նեմք . հրամայեաց և զձեզ արձա-
կել 'ի կապանացդ :

Եւ իբրեւ ետես զնա և լուաւ
զհրամանս թագաւորին , յարտա-
սուս եղեալ աղօթէր և ասէր . Հայր
տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի ,
հայեաց 'ի ժողովուրդս քո , և մի
առնէր ըստ դոցա մեղանաց . թող
դոցա տէր . զի ոչ գիտեն զինչ դոր-
ծեն . և 'ի կատարել աղօթիցն , լու-
ծան կապանք ամենայն հաւատա-
ցելոցն : Եւ դադարեաց ձայն ա-
հեղ շարժմանցն , և տեսեալ իշխա-

նին երկեալ : Ասէ առաքեալն . Մի երկնչիր , երթ սլատմեա թագաւորին քում զոր ինչ տեսերդ : Եւ երթեալ ասէ ցթագաւորն . Տեսի զառաքեալն ոչ որպէս մարդ՝ այլ առաւել քան զմարդ . և լոյս շուրջ զնովաւ , և որպէս աղօթեաց՝ անցանեն այն ցասումն յերկրէս 25 : Իսկ թագաւորն գրգռեալ՝ ի չարէն ասէ . Միթէ անցոյցնա զբարկութիւնս , այլ Արամազդ և Անահիտ մեծ աստուածքն որ են շինութիւն աշխարհիս և փառք մեր թագաւորացս :

Յայնժամ հաւատաց իշխանն ամենայն տամբ իւրով , մկրտեցաւ և կոչեցաւ անուն նորա Սամուէլ . զի ոչ գտանէր նման նորա ի մէջ աշխարհիս հայոց . փոքրեաց զհերս իւր և եղեւ աշակերտ սուրբ առաքելոյն : Եւ լուեալ թագաւորին տայր վարել բեւեռս հրացեալ ընդ ուսս նորա , և այնպէս կատարեցաւ . և այլք յաշակերտաց սրբոյ առաքելոյն , որ եկեալ էին ընդ նմա բազումք : Եւ ի ժամուն դիպեցան չորք և երեք 26 յաշխարհէս հայոց , և

զնոսա չարչարեալ զոմանս հրա-
 ցեալ երկաթով զսռուռնս ծակէին ,
 և զայլն սրով սպանանէին , և կա-
 տարեցան յաւուր յայնմիկ ութ նա-
 հատակք . և եղեւ նշան լուսոյ 'ի վե-
 րայ նոցա , և ահ սաստկութեան 'ի
 վերայ անօրինացն : Իբրեւ եղեւ գի-
 շեր , եկեալ սուրբ առաքեալն ուխտ-
 ընկալօքն , առեալ զմարմինս նո-
 ցա պատեաց պատուական հանդեր-
 ձիւք իւղովք և խնկօք . և եդ 'ի փոքր
 ձորակին ուր էին օթեվանք նոցա ,
 և ետ զգուշութիւն զի մի ոք գի-
 տասցէ : Ի նմին գիշերի եկեալ
 սուրբն Սանդուխտ , անկանէր ա-
 ռաջի սուրբ առաքելոյն ասելով .
 Երանի է քեզ տէր իմ հայր , զի ըզ-
 բազումս արարեր արժանի քրիստո-
 սական պսակին : Ասէ սուրբ առա-
 քեալն . Երանի եւս քեզ է որ ար-
 ժանի եղեր զնոսա յղարկել . խնդա
 և ուրախ լեր զի փութով հասանեա
 դու առ Քրիստոս . և մխիթարէր
 սուրբն Սանդուխտ զամենայն հա-
 ւատացեալն . կերակրէր զնոսա
 հացիւ և զգեցուցանէր հանդերձիւ ,

և ոչինչ առնէր նոցա պակաս , և քարոզէր զբանն կենաց , և դարձուցանէր զբազումն առնելով նըշանս և սքանչելիս :

Յայնժամ հաւատաց կին ոմն 'ի մեծ ազգէ ամենայն տամբ իւրով որ էր 'ի մերձաւորաց Թագաւորին , որում անուն էր Զարմանդուխտ : Եւ առեալ սրբոյ առաքելոյն մկրտեաց զնոսա ոգիս երկերիւր , և լուեալ Թագաւորին տայր հրաման զԶարմանդուխտ սրով սպանանել միայն : Եւ իբրեւ կատարեցաւ , եղեւ 'ի վերայ նորա նշան , և բազումք հաւատացին յաւուր կատարման սրբոյն . և լուեալ Թագաւորին մրմռեալ իբրեւ զառեւծ 'ի վերայ սրբոյն Սանդխտոյ , և ասէր . Նա զամենեւեան առաւել մոլորեցուցանէ , և տայր հրաման զի սրով սպանցի : Եւ լուեալ սուրբ առաքելոյն զհրաման անօրէն Թագաւորին , աղօթէր առ Քրիստոս զամենայն զգիշերն վասն սրբոյն Սանդխտոյ :

Իբրեւ եղեւ առաւօտ , եկեալ

Մանդուխտ առ սուրբ առաքեալն ,
անկանէր առաջի ոտիցն համբուրէր
և ասէր . Տէր իմ , խորհէի 'ի սրտի
իմում թէ զինչ արասցէ ինձ ֆրիս-
տոս լոյսն իմ . որպէս եղէ 'ի քուն
յայսմ գիշերի , լոյս ծագեաց 'ի
վերայ իմ . և 'ի մէջ լուսոյն այր մի
լուսազգեստ , որ ոչ կարէի առ-
նուլ զնմանութիւն յառաւելլուսոյ
ճառագայթիցն . ձայնեաց զիս և
ասէ . Մանդուխտ , արի փութա և
զգեցիր զլոյս իմ . և ես յարտասուս
եղեալ ասեմ . Տէր իմ , չեմ արժա-
նի . և սաստեղով զգեցոյց ինձ ըզ-
լոյսն որպէս զվերարկու . եդ և
պսակ լուսեղէն 'ի գլուխ իմ , և
զարդարեաց զիս լուսեղէն զար-
դուք , և ես հիացեալ կայի . և ա-
սէ . Ուրախ լեր Մանդուխտ , զի ոչ
թողից զքեզ : Եւ յանկարծակի ե-
ղեւ թնդիւն ահեղ և զարթոյց զիս .
և ես յարուցեալ փառաւորեցի
զֆրիստոս Աստուած , որ արժանի
արար զիս այսպիսի սքանչելի տես-
լեան : Իբրեւ լուաւ սուրբ առա-
քեալն , իմացաւ թէ այսօր փոխի

յաշխարհէ , և զգենու զփառս լուսեղէն դասուց . և առնու զպսակն լուսոյ 'ի գլուխ իւր , և յարտասուա եղեալ սուրբ առաքեալն ասէ . Երանի է քեզ Սանդուխտ , զի այս որ երեւեցաւ քեզ ինքն Քրիստոս է . վասն զի ետես զՋերմեռանդն դուծ սիրոյ քո առ ինքն , վասն այնորիկ երեւեցաւ քեզ , զի առաւել հաստատեացէ զքեզ 'ի լոյս աստուածութեան իւրոյ . և լոյս նոր զգեցոյց քեզ որպէս վերարկու , և պսակն լուսեղէն 'ի գլուխ քո . վասն զի թողցես զթանձրամած մարմին քո , և զգենուս զլոյսն երկնաւոր , և զպսակն լուսոյ յաղթութեան մարտիւրոսութեան արժանի լինիս առնուլ 'ի գլուխ քո : Եւ զարդարիլ վերագոյն լուսով , բնակել 'ի լոյս աստուածութեանն . և յամենայն ժամ կաս յուրախութեան վերին լուսոյն : Եւ որ ասացն թէ ինդա և ուրախ լեր , զի ոչ թողից զքեզ , զի անմեկնելի է Քրիստոս 'ի սիրելեաց իւրոց , և ուրախ առնէ զամենեւեան որ կան 'ի սէր աստուածութեան նորա :

Իբրեւ լուաւ սուրբն Սանդուխտ
 զպատմութիւն սքանչելի տեսեանն,
 յարտասուս եղեալ անկանէր առա-
 ջի ոտից սուրբ առաքելոյն ասելով.
 Երանի է քեզ հայր իմ, որ ծնար
 զիս վերստին և ուսուցեր ինձ զլոյսն
 կենդանի զՔրիստոս, զի դու եղեր
 ինձ ճանաստար՝ կենդանի և դեղ
 անմահութեան. արդ խնդրեա 'ի
 Քրիստոսէ, զի փութով ժողովեա-
 ցէ զիս առ ինքն: Եւ ասէ սուրբ
 առաքեալն. Ահա փութով հասա-
 նես 'ի լոյսն կենդանի առ որ անձ-
 կացեալն ես: Եւ ասէ սուրբն Սան-
 դուխտ. Տէր իմ, աղաչեմ զքեզ,
 մինչ փոխիմն՝ մօտ կայցես առ իս,
 զի ոչ կարեմ տեւել 'ի հոգեւոր
 սիրոյ քոյ. և յարուցեալ ալօթէին:
 Եւ համբարձեալ յերկինս զձեռս
 իւր ասէր. Յիշեա զաղախին քո
 տէր, և տուր սմա համբերութիւն
 'ի պատերազմիս այսօր, և արա յա-
 մօթ զթշնամին. զի ծանիցեն ամե-
 նայն հաւատացեալք թէ դու միայն
 ես Աստուած յերկինս 'ի վեր, և
 յերկիր 'ի խոնարհ: Եւ դարձեալ

’ի սուրբն Սանդուխտ օրհնեաց զնա
 և ասէ . Պինդ կաց և զօրացուացէ
 զքեզ Քրիստոս : Եւ ահա յան-
 կարծակի հասին բարբարոս իշ-
 խանքն զօրականօքն հանդերձ ’ի
 դուռնն : Իսկ սուրբ առաքեալն Ե-
 լեալ գնայր ընդ մէջնոցա :

Յայնժամ տարան զերանելին ’ի
 տեղի սպանմանն . ասէ ցայնոսիկ որ
 տանէինն . Համբերեցէք սակաւիկ
 մի , զի կացից յաղօթս առ տէրն իմ
 և Աստուած : Եւ հայեցեալ յեր-
 կինս հանդերձ արտասուօք և ասէ .
 Հայր երկնաւոր սիրելի որդւոյ քոյ
 Յիսուսի Քրիստոսի տեառն մերոյ
 և փրկչի , հայեաց յերկնից ’ի սըր-
 բուծենէ քումմէ , և արա առ իս
 զգուծ մարդասէր շնորհաց քոց :
 Եւ ընկալ զաղախին քո , յանուն
 Որդւոյ քո սիրելւոյ ’ի հոտանուչից ,
 և արա զիս արժանի երկնաւոր լու-
 սոյ աստուածութեան քո , վայե-
 լեալ յանսպառ և յաւիտենական
 բարիսն , զոր խոստացար սիրելեաց
 քոց : Եւ հրաժարեալ ’ի սրբոյ ա-
 ռաքելոյն ընկալաւ զօրհնութիւնն ’ի

նմանէ . և մատուցեալ 'ի տեղի հան-
 դիսին ասէ . Արիք կատարեցէք ըզ-
 կամս հօրն ձերոյ սատանայի . և մա-
 տուցեալ ինքնին կամաւորութեամբ
 զպարանոցն : Եւ ձգեալ դահճին
 զսուրն , կամէր սպանանել զսուրբ
 կոյսն Սանդուխտ , և եհար զգահ-
 ճապետն և սատակեաց զնա : Իբրեւ
 տեսին բարբարոսքն առաւել զայ-
 րացեալ 'ի չարէ անտի , առեալ ըզ-
 սուրան դիմեցին 'ի վերայ նորա , և
 անդէն հարեալք զիրեարս սատա-
 կէին : Իսկ սուրբ աղախինն Քրիս-
 տոսի կայր յաղօթս և ասէր . Տէր
 Յիսուս Քրիստոս , ընկալ զիս 'ի
 յարկսդ յաւիտենից , զի ցանկամ
 և ուրախ եմ ընդ չարչարանս և ընդ
 մահ որ վասն անուանդ քո , որ զօ-
 րացուցեր զիս յաղթել որ մար-
 տեան ընդ իս , զի քո է յաղթու-
 թիւն և քեզ վայել է փառք յաւի-
 տեանս , ամէն : Եւ նոյն ժամայն
 պատանի ոմն եհար զկուրծս երա-
 նելոյ կուսին սրբոյն Սանդխտոյ , և
 եւ արիւն և բուրեաց հոտ անու-
 չութեան , և աւանդեաց զոգին

'ի Քրիստոս բարի խոստովանու-
 թեամբ 'ի Հայր և յՈրդի և 'ի Հո-
 գին սուրբ : Եւ ծագեաց յերկնից
 իբրեւ սիւն լուսոյ , և եղեւ շար-
 ժումն և ձայն ահեղ երկնաւոր զօ-
 րաց , որք օրհնէին զԱստուած , և
 եկաց սիւն լուսոյն 'ի վերայ սուրբ
 մարմնոյն զերիս տիւս և զերիս գի-
 շերս : Եւ հաւատացին յաւուր
 յայնմիկ ոգիք իբրեւ երկու հազար
 ընդ այր և ընդ կին , և ոչ մեկնեցան
 'ի տեղւոջէն ուր մարմին սրբոյն
 Սանդխտոյ էր . և եկեալ սուրբ ա-
 ուաքեալն 'ի գիշերի մկրտեաց զնոսա
 յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն
 սրբոյ : Եւ առեալ զմարմին սրբոյն
 Սանդխտոյ՝ եղ 'ի նմին տեղւոջ և
 արար աներեւոյթ զհանգստարանն
 երանելի սուրբ տիկնոջն :

Եւ յետ երկց աւուրց կատարե-
 լոյ սրբոյն Սանդխտոյ մօտ յառա-
 լօտն , կայր յաղօթս սուրբ առա-
 քեալն , և երեւեալ փրկիչն ասէ .
 Խաղաղութիւն ընդ քեզ սիրելի իմ .
 արդ փութա , այսօր հասանես 'ի
 հանդէս մարտին , և համբերես զի

բազում չարչարանս ածեն 'ի վերայ քո . և ես ոչ թողից զքեզ . և օրհնեալ զնա եղև աներեւոյթ : Իսկ սուրբ առաքեալն աղօթէր և ասէր . Գոհանամ զքէն հայր տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի . որ ոչ թողեր զիս 'ի ձեռանէ յայս 'ի բարբարոս երկրիս , այլ առաւել գթացար յիս : Արդ ընկալ զիս 'ի հոտ անուշից աստուածութեանդ քո , և զօրացո զիս 'ի պատերազմիս . ընկալ և յիշես տէր զաղախին քո Սանդուխտ , որ փոխեցաւն առ քեզ , և խառնեա 'ի գունդս սրբոց քոց , որ վասն անուան քո պատարագեցան , և ընծայեա զնոսա 'ի լոյս աստուածութեանդ քո . պահեա ըզհաւատացեալս որ 'ի քեզ ապաւինեցան : Այժմ լուր պաղատանաց նոցա և հայցուածոց՝ մարդասէր . և մի անտես առներ ըզխնդրուածս նոցա , որ աղաղակեն առ քեզ 'ի առեւ և 'ի գիշերի , և հեռացո զչար բանսարկուն 'ի սոցանէ , և արա յամօթ , զի մի իշխեսցէ մերձենալ 'ի գունդ հաւատացելոց քոց .

և զօրացո զծառայքս քո 'ի սէր
 պատուիրանի քո համբերական ըն-
 թացիւք մինչեւ իսպառ : Եւ իբ-
 րեւ կատարեաց զաղօթսն, օրհնեաց
 զհաւատացեալսն և ասէ . Որ-
 դեակք, որովհետեւ ետուք զան-
 ձինս ձեր Աստուծոյ, և գրեցայք
 'ի գունդն Քրիստոսի, պինդ կա-
 ցէք 'ի հաւատս, և զօրացուցէ
 զձեզ Քրիստոս Աստուած, և բազ-
 մացուցէ զձեզ և արասցէ յամօթ
 զբանսարկուն չարեաց, զմոլորե-
 ցուցիչն հեթանոսաց : Եւ արկցէ
 զնա կոխան առաջի ոտից ձերոց մին-
 չեւ յաւիտեան . և ես ահա փո-
 խիմ առ տէրն իմ Քրիստոս, և ա-
 ղաչեցից զնա զի առաքեսցէ զհրեշ-
 տակ զօրութեան իւրոյ, և պահես-
 ցէ զձեզ 'ի չար լծոյ ծառայութեան
 հեթանոսական մոլորութեանն ուս-
 տի էառ զձեզ, և պարզեսց 'ի բովո-
 լուսոյ աստուածութեան իւրոյ,
 ժողովուրդ սեպհական . արդ նա է
 ձեր հայր, տէր և թագաւոր, նա
 պահեսցէ զձեզ և ոչ թողցէ :

Իբրեւ լուան հաւատացեալքն ե-

Թէ փութով փոխի առ Քրիստոս ,
ամենեքեան եղեն յարտասոււս , և
անկեալ առաջի նորա համբուրէին
զոտս նորա և ասէին . Տէր և կեցու-
ցիչ հոգւոց մերոց , աղօթեա վասն
մեր , և խնդրեա 'ի Քրիստոսէ , զի
ոչ թողցէ զմեզ 'ի ձեռանէ : Եղեալ
յարտասուս սուրբ առաքեալն ա-
սէր . Տէր Յիսուս Քրիստոս , մի
թողուր 'ի ձեռանէ զսակաւ ժողո-
վուրդս քո որ փարին զինեւ , և
սրահեա սուրբ աջով քո : Եւ հրա-
ժարեալ յամենեցունց արձակեաց
յիւրաքանչիւր տեղիս :

Եւ իբրեւ գնացին հաւատա-
ցեալքն երկնաւոր օրհնութեամբն ,
եկին հասին երկու իշխանք հրամա-
նաւ անօրէն թագաւորին , և ամ-
բոխ բազմութեան ընդ նոսա . յու-
զէին զամենայն տեղիս , կարծելով
Թէ ոչ կարեմք գտանել որսկէս յե-
րէկն և յեռանդն : Եւ իմացեալ
սուրբ առաքելոյն ինքնին եկաց ա-
ռաջի և ասէ . Ահա ես եմ զոր
խնդրէք : Եւ նոցա կալեալ ածին
առաջի թագաւորին : Տեսեալ զնա

Թագաւորին ասէ . Դո՛ւ ես Թագէոս . և ասէ , Ես եմ . և հայեցեալ 'ի նա ետես զերեսս նորա առաւել պայծառ և ահեղ , երկետու . և ասէ . Զիմրդ գողացար զմիտս չքնաղ կուսին դստերն իմոյ , և գրաւեցեր զնա 'ի քեզ , և հեռացուցեր զնա 'ի հայրենի աթոռոյս իմոյ , 'ի ծիրանազգեստ և յոսկէհոռ սլատուոյս . և արարեր ատելի աստուածոցն մերոց . և արարեր զնա որպէս զմի յաղքատաց , մինչեւ ցասումն սրտմտութեան իմոյ կորոյս զնա 'ի սուր անողորմ :

Եւ ասէ սուրբ առաքեալն . Որ ասացեր վասն սուրբ կուսին , արդարեւ ես գողացայ զնա 'ի սառնամանեաց և յանդնդային պտուտից չարամեռ և խաւարային գործոց չար պաշտամանցն ձերոց , որք ձոնեալքդ էք Նիահաայ կռամու դիւացն : Եւ գրաւեցի զմիտս նորա 'ի Քրիստոս , ծնանելով երկնաւոր ծննդեամբ սուրբ աւագանաւն , և հեռացուցանել զնա 'ի քո հայրենի պղծութեանցն . զգեցոյց նմա

Քրիստոս փառս լուսեղէնս զերկնաւոր ճառագայթսն : Եւ կարծելով քո սպանանել զնա փոխեցաւ 'ի մահուանէ 'ի կեանս . և թեւազգեցեալ ել 'ի լուսեղէն բանական, ընկալաւ զանթառամ պըսակն , և միացեալ 'ի սէր աստուածութեանն խնդրեաց յամենայն ժամ 'ի մէջ սրովբէական դասուցն փառաւորելով զսուրբ զերրորդութիւնն . զի անդ է լոյսն անսպառ , և կեանքն յաւիտենականք . և ձեր մոլորեալ են միտք , և խաւարեալ խորհուրդք , և թողեալ զարարիչն երկնի և երկրի , որ զձեզ յոչնչէ արար , և հաստատեաց 'ի վերայ երկրի , և 'ի նմանէ է ձեզ կեանք և շունչ . և դուք մոլորեալ երկիրպագանէք կռոց մեռելութեաց . վասն զի մոլորեցոյց զձեզ չար և անխեղձ սատանայ , և արկ զձեզ 'ի կապանս և յորոգայթ մահու , ունիք նովաւ երթալ 'ի խաւարն արտաքին , ուր լալ աչաց է և կրճել ատամանց :

Յայնժամ սրտմտեալ թագա-

ւորն ասէ . Ոչ է պարտ առնա այս-
 միկ կեալ . և տարեալ զսուրբն թա-
 դէոս կապանօք արգելին 'ի դղեակ
 պարսպին , ուր էին մարդակեր գա-
 ղանքն : Իբրեւ արձակեցին երկու
 առեւծք , և եկեալ անկանէին առ
 ոտան և լեզուին զհողաթափան ոտից
 սրբոյն , և ոռնային քծնելով : Եւ
 սրբոյն աղօթեալ լուծան կապանք
 իւր : Եւ նշանեալ ընդդէմ առիւ-
 ծուցն գնացին յիւրաքանչիւր տե-
 ղիս : Իսկ անօրէն թագաւորն առա-
 ւել գրգռեալ 'ի չարէն հրամայեաց
 լուցանել հնոց հրոյ և բոլրոքեցին
 յոյժ , և արկին զսուրբ առաքեալն
 կապանօք 'ի ներքս : Եւ նա աղօ-
 թեալ ասէր . Տէր Յիսուս Քրիս-
 տոս հաս ինձ յօգնականութիւն . և
 ել յանկարծակի հողմ ուժգին ամ-
 պախառն ցողով , և առ զհնոցն հրա-
 խառն և արկ զանօրէն բարբարո-
 սօքն : Եւ ահ երկնաւոր ձայնիցն
 կորոյս զամենեւեան : Իսկ թագա-
 ւորն փախստական անկաւ յապա-
 րանս իւր , և չար հիւանդութեամբ
 վարանեալ կայր 'ի տարակուսի :

Իսկ սուրբ առաքեալն եղեալ լի երկնաւոր յուսովն , և եր զուարթ որպէս լոյս , և հաւատացին յաւուր յայնմիկ ոգիք չորեքհարեւր երեսուն և երեք , աղաղակէին և աւսէին . Մեծ է Աստուածն քրիստոնէից . և առեալ մկրտեաց զնոսա 'ի նմին ժամու : Եւ զայրացեալ անօրէն թագաւորին , տայր հրաման սրով սպանանել : Իսկ սուրբ առաքեալն հաստատէր զնոսա 'ի հաւատս կենսաբեր աւետարանին : Եւ յարուցեալ աղօթէր , այսպէս . Տէր Յիսուս Քրիստոս Աստուած իմ , մի թողուր զսուրբ ժողովուրդս քո , այլ զօրացո զնոսա 'ի սէր աստուածութեան քո , և զիս ընկալ տէր 'ի հոտ անուշից :

Եւ 'ի կատարելաղօթիցն օրհնեաց զհաւատացեալսն , և յանձն արար զնոսա Քրիստոսի , և ասէ . Արիք ելէք 'ի բարձր տեղին , որ 'ի վերոյ քան զմեզ է , և հայեցեալ տեսէք զհանդէս մարտիւրոսութեան իմոյ , և ես ետու ձեզ առաջնորդ զԶաքարիաս սիրելին Քրիստոսի , որ է

սուլած , և չիք այլ ոք , և եդ ձեռն
 'ի վերայ վիրացն և բժշկեաց զնա :
 Եւ հաւատացին 'ի ժամուն ոգիք
 եւթն հարիւր և քսան , և առաջնորդ
 հաւատացելոցն էր Զեմենտոս՝ զոր
 կենդանացոյց Քրիստոս 'ի ձեռն
 սուրբ առաքելոյն : Եւ ասէ սուրբ
 առաքեալն ցԶեմենտոս . Ահա կեն-
 դանացոյց զքեզ Քրիստոս , որդին
 Աստուծոյ . և փրկեաց զքեզ 'ի հայ-
 րենի մոլորութենէն , և արար զքեզ
 արժանի երկնային լուսոյն , արդ
 զօրացիր և պինդ կաց 'ի հաւատան
 Քրիստոսի , և նա սլահեսցէ զքեզ ,
 և զամենայն հաւատացեալսդ : Եւ
 առեալ մկրտեաց զնոսա , և համ-
 բուրեաց երկնային սիրովն , օրհ-
 նեաց զնոսա և յանձն արար սուրբ
 հոգւոյն , և ասէ . Երթայք խաղա-
 ղութեամբ , տէր ընդ ձեզ : Ապա
 ինքն աղօթէր 'ի վերայ հաւատացե-
 լոցն և ասէր . Տէր իմ Յիսուս , պա-
 հեա զսոսա , և արա յամօթ զչարն ,
 և զիս ընկալ տէր իմ : Իբրեւ կատա-
 րեաց զաղօթսն , և թագաւորն բար-
 կացեալ հրամայեաց փութով սպա-

նանել զառաքեալն : Եւ կատարե-
 ցաւ 'ի նմին ժամու սրով : Եւ 'ի
 կատարել սրբոյն բուրեաց հոտ ա-
 նուշութեան , և ձայն ահեղ սաստ-
 կութեան , և ծագեաց լոյս յերկ-
 նից 'ի վերայ սրբոյն , և եղեւ շար-
 ժումն մեծ , և պատառեալ վիմին
 ընկալաւ զսուրբ մարմին առաքելոյն
 զօրութեամբն Աստուծոյ , և անօ-
 րէնքն եղեն փախստականք : Իսկ
 հաւատացեալքն զօրանային 'ի լու-
 սոյն ճառագայթիցն , և սուրբ առա-
 քեալն թագէոս էր 'ի մէջ նոցա իբ-
 րեւ զլոյս : Ազաղակեցին միաբան և
 ասեն . Սուրբ առաքեալ Աստուծոյ
 հայր մեր , յիշեա զմեզ և մի մոռա-
 նար , զի կարծէին եթէ մարմնով
 համբարձաւ : Եւ յարուցեալ իջին
 'ի տեղի սպանմանն , իմացան եթէ
 սրով կատարեցաւ : Եւ վիմին պա-
 տառեալ ընկալաւ զսուրբ մարմինն .
 ապա եղեալ յարտասուս լային , և
 հաւատացին յաւուր յայնմիկ ոգիք
 երեք հազար և չորս հարեւր և երե-
 սուն և երեք ընդ այր և ընդ կին .
 փառաւորելով զսուրբ Երրորդու-
 թիւնն 'ի բարձունս :

Ես ՍԱԾՈՒԷԼ եպիսկոպոս անար-
ժան ծառայ Քրիստոսի , Թարգմա-
նեցի զվկայութիւն սուրբ առաքե-
լոյն Թադէոսի , և զսրբոյ կուսին
Սանդխտոյ , և ետու ամենայն Հայ-
աստան աշխարհի 27 : Որք ընթեռ-
նուք և կատարէք զյիշատակ երկո-
ցունց ընտրելոցն , արժանի համա-
րեւելիք յիշել զանարժանս 'ի սուրբ
աղօթս ձեր :

Կատարեցաւ սուրբ առաքեալն
Թադէոս 'ի քաղոց ամսոյ երեքտա-
սան , յիններորդ ժամու , և սուրբն
Սանդուխտ յեւթն նորին ամսոյն ,
'ի փառս ամենասուրբ Երրորդու-
թեանն . ամէն :

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԹԱԴԷՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ

ԵՒ ՍԱՆԴԻՏՈՅ ԿՈՒՍԻՆ

ՍՈՒՐԲ առաքեալն թադէոս էառ զՀոգին սուրբ ընդ այլ առաքեալնն 'ի վերնասուռնն . և 'ի վիճակէն զաշխարհս 'ի վերայ սրբոց առաքելոց, եհաս վիճակն թադէոսի երթալ 'ի քարոզութիւն Հայոց ազգի . և Պետրոս վէմն հաւատոյ, որ էր գլուխ սուրբ առաքելոցն՝ ետ զգեղարդն աստուածամուխ իբր զէն թադէոսի, օգնական և օժանդակ 'ի քարոզութիւն առաքելոյն : Եւ նա առեալ զգեղարդն աստուածամուխ, և եկն յՈւրհա քաղաք առ Թագաւորն Հայոց և Ասորոց Աբգար, որպէս և խոստացեալ էր նմա

Քրիստոս, առաքել ճարտար բժիշկ Աբգարու զմի ոմն յաշակերտաց իւրոց : Եւ 'ի մտանել առաքելոյն առաջի Աբգարու՝ ետես արքայ նշան ահեղ լուսոյ 'ի վերայ երեսաց Թագէոսի, և Թագ ոսկի 'ի գլուխ նորա : Եւ զարհուրեալ արքայ անկաւ 'ի վերայ երեսաց իւրոց, և երկիր եպագ Թագէոսի : Եւ մատուցեալ սուրբ առաքեալն Թագէոս եղձեռս 'ի վերայ արքայի և բժշկեաց զնս 'ի չար վիրաց անտի ուրկու թեան : Եւ քարոզեալ նմա զբանն կենաց, և լուսաւորեաց զամենայն քաղաքն Եդեսիայ, մկրտու թեամբ սուրբ աւագանին . և շինեաց եկեղեցիս և կարգեաց քահանայս և սարկաւագունս :

Եւ ձեռնադրեաց նոցա եպիսկոպոս զԱդդէ կերպասագործ մի յաշակերտաց իւրոց . և ինքն Թղթովն Աբգարու հրամանաւ Փրկչին և զինու գեղարդին գայ յաշխարհս վերին Հայոց առ Սանատրուկ արքայն, որ էր քեռորդի հաւատացեալ արքային Աբգարու . և հան-

գիպեցաւ նմա 'ի գաւառն Արտա-
 զու 'ի գեւղաքաղաքն Շաւարշան :
 Եւ քարոզեաց անդ զքանն կենաց
 և արար սքանչելիս մեծամեծս .
 որով հաւատացին բազումք 'ի տէր
 և մկրտեցան . և եկեալ դուստր
 Թագաւորին Սանատրկոյ , որոյ ա-
 նուն էր Սանդուխտ՝ գեղեցիկ տես-
 լեամբ և տղայ հասակաւ . որ եկն
 'ի գիշերի առ Թագէոս և լուաւ 'ի
 նմանէ զքարոզութիւն աւետարա-
 նին , և հաւատաց 'ի Քրիստոս և
 մկրտեցաւ . և նշան 'ի յերկնից ե-
 րեւեցաւ 'ի վերայ սուրբ կուսին .
 զոր տեսեալ բազմաց հաւատացին
 'ի Քրիստոս : Եւ լուաւ Թագաւորն
 հրամայեաց սրով կոտորել զհաւա-
 տացեալն . և մինչդեռ կամէին
 սպանանել զսուրբ առաքեալն ,
 յանկարծակի շարժուօն եղեւ , և
 լոյս պայծառ ծագեցաւ անդէն .
 յորմէ զարհուրեալ անհաւատիցն
 եղեն փախստական և ոչ կարացին
 ձեռն արկանել 'ի սուրբ յառա-
 քեալն : Եւ երեւեալ նմա տէր
 Քրիստոս և ասէ ցնա . Քաջալե-

րեաց թաղէոս , և պինդ կաց զի ես
 ընդ քեզ եմ : Եւ դու համբերեա
 զի բազում նեղութիւնք հասանե
 լոց են քեզ , և ոչ ընդունին զքո
 քարոզութիւնդ . և որք կատարե
 ցան վասն անուան իմոյ , ես տաց
 նոցա տեղի 'ի տան Հօր իմոյ : Ասէ
 թաղէոս ցտէր . Տէր իմ , և ես փու
 թամ հասանել 'ի լոյս աստուածու
 թեան քո : Ասէ տէր . Խնդա և ու
 րախ լեր , զի կատարեսցին կամք
 հայցման քո . և զայս ասացեալ
 վերացաւ տէրն յերկինս : Եւ 'ի
 փարատել լուսոյ ճառագայթիցն
 առ սակաւ սակաւ հայեցեալ տեսին
 զառաքեալն զի աղօթէր : Եւ զօրա
 կանացն անկեալ առ ոտս առաքե
 լոյն դողալով և ասէին . Հաւատամք
 յԱստուածն քո զոր դու քարո
 զես , և փարէին զոսիւք սրբոյն , և նա
 առեալ մկրտեաց զնոսա : Եւ յետ
 այնորիկ եկին այլ զինուորք և կա
 լեալ զառաքեալն եդին 'ի բանդի .
 ընդ նմին և զՍանդուխտ , և զայլ
 ոմանս 'ի հաւատացեւոցն :

Եւ թագաւորն Սանատրուկ մը

տայոյզ լինէր տեսանելով զի օր ըստ օրէ աճեցեալ յաւելուին հաւատացեալքն 'ի Քրիստոս : Եւ խորհէր վասն չքնաղագեղ կուսին Սանդիստոյ . սպանանել ոչ կամէր վասն աղետեացն և գթոյ հայրութեան զի առաւել սիրէր զնա . և յորժամ յիշէր լայր դառնասէս : Եւ ապա յլեաց զայր ոմն 'ի բանդըն , որ եկեալ եգիտ զգրունս բանդին 'ի բաց . և մտեալ եգիտ ըզբանդն լի լուսով , և զսուրբ առաքեալն զի քարոզէր զՔրիստոս ամենայն բանդարգելոցն : Եւ տեսեալ զայն՝ անկաւ ահ 'ի վերայ նորա . և անկեալ յերկիր տանջէր աներեւոյթ տանջանօքն : Իսկ սուրբ առաքեալն ձեռս եդեալ յարոյց զնա և հաստատեաց : Եւ հաւատաց հազարապետն 'ի Քրիստոս , և ամենայն ուրք ընդ նմա էին . վասն զի նա էր երկրորդ թագաւորութեան հայոց : Եւ լուեալ թագաւորն զայրացաւ , և հրամայեաց սպանանել զհաւատացեալն : Իսկ սուրբ առաքեալն հրամայեաց սրբոյն Սան-

դըխաոյ զսպել զսպանեալսն և թա-
ղել : Եւ սուրբն Սանդուխտ ետ-
բերել կտաւս և գնացեալ հաւա-
տացելովք թաղել զերանելի նահա-
հատական . զորս համբուրէր արտա-
սուօք սուրբն Սանդուխտ , և ամ-
փոփէր զնոսա պատանօք և տայր
թաղել : Եւ դարձեալ 'ի բանդն
առ սուրբ առաքեալն և աղաչէր
զնա զի աղօթեսցէ վասն նորա հա-
սանել նմա երանելեացն , և արժա-
նի լինել սրբոց պսակացն : Եւ
սուրբ առաքեալն ասէ ցՍանդուխտ .
Երանի է քեզ սուրբ կոյս , հարսն
երկնաւոր փեսային , համբերեա
սակաւիկ մի և տեսանես զՔրիս-
տոս . և մինչ նա խօսէր զբանն կե-
նաց , ահա եկին զօրականքն 'ի թա-
գաւորէն և տարան զսուրբ առա-
քեալն կապանօք , և զորս ընդ նմա .
բայց զսուրբն Սանդուխտ ոչ կա-
պեցին :

Եւ իբրեւ կացուցին առաջի թա-
գաւորին կոչեաց զսուրբն Սան-
դուխտ առ ինքն և ասէր . Մօտ եկ
առ իս դուստր իմ գեղեցիկ Սան-

դուխտ : Իսկ նա ոչ ակամք հայեցաւ
 'ի նա 28 : Ասէ արքայ . Ուրացա՛ր
 զիս , որդեակ , և սիրեցե՛ր զմոլորե-
 ցուցիչդ զայդ : Երդուեալ եմ աս-
 տուածովքն , զի չարաչար մա-
 հուամք կորուսից զնա և զքեզ : Պա-
 տասխանի ետ սուրբն Սանդուխտ և
 ասէ . Այն զոր դու մոլորեցուցիչ
 կոչես , նա զիս 'ի մոլորութենէ 'ի
 լոյս աստուածգիտութե՛մ փոխեաց .
 և ծանոյց զտէրն իմ Յիսուս Քրիս-
 տոս զարարիչն երկնի , և ես փու-
 թամ առ հայրն իմ Քրիստոս , որ
 տէրն է տերանց և թագաւոր թա-
 գաւորաց . և նա է լոյս ամենայն
 արարածոց : Ասէ թագաւորն . Ո՛վ
 է նա զոր կոչես դու Աստուած և
 արարիչ . ասէ սուրբն Սանդուխտ .
 Աստուած է նա որ յոչնչէ արար և
 հաստատեաց զերկինս և զերկիր . և
 դուք խաւարեալ խորհրդով սլաշ-
 տեք զկուռս , որ ոչ տեսանեն և ոչ
 լսեն , ոչ խօսին և ոչ հոտոտին , ոչ
 գնան և ոչ շօշափեն , յորս բնա-
 կեալ են դեպք և խաւարեալ կորու-
 սանեն զմիտս ձեր . և առնեն զձեզ

որդիս գեհենին , ուր լալ աչացն և
կրճել ատամանցն անսպառելի է :

Յայնժամ սրտմտեալ Թագա-
ւորն , ետ հրաման կապել զձեռս
'ի յետս , և հարկանել անչափ զի
ուրասցի զՔրիստոս : Եւ մատու-
ցեալ դահճացն կապեցին զսուրբն
Սանդուխտ , և կամէին քարշել և
հարկանել : Իսկ սուրբ առաքեալն
յարտասուս հարեալ ասէր . Տէր
իմ Յիսուս Քրիստոս , հայեաց յա-
ղախին քո , և զօրացո զսա կալ ընդ-
դէմ չարին հնարից , և արա յամօթ
զհակառակորդն ճշմարտութեան :

Եւ մինչդեռ չարչարէին զսուրբն
Սանդուխտ , յանկարծակի եղեւ
չարժումն յերկնից , և ձայն ահա-
գին որ ասէր . Քաջալերեաց դուս-
տրը , պինդ կաց և մի երկնչիւր , զի
ես ընդ քեզ եմ : Եւ առժամայն
լուծան կապանք նորա , և իաւա-
րեցան դահիճքն 'ի լուսոյ պայծա-
ռութենէն որ փալեաց շուրջ զկու-
սին , և ահ կալաւ զամենեւեան
հանդերձ Թագաւորաւն . և սուրբ
կոյսն Սանդուխտ ել արտաքս փու-

Թանակի և գնաց առ սուրբ առաքեալն Թադէոս և փարէր զոտիւք նորա և ասէր . Ահա եհաս տէր Յիսուս Բրիստոս յօգնականութիւն ինձ , և արձակեաց զիս 'ի կապանաց անտի , և յամօթ արար զստանայ և զարբանեակս նորա : Եւ սուրբ առաքեալն Թադէոս գոհանայր զԱստուծոյ և տայր քաջալերութիւն սրբոյն Սանդիստոյ :

Յայնժամ գայր հասանէր իշխան ոմն հրամանաւ Թագաւորին , և անկեալ արտասուօք առ ոտս առաքելոյն և ասէր . Յղեաց առ քեզ Թագաւորն և ասէ . Մեղայ քեզ և Աստուծոյն քո , Թող մեզ և աղօթս արա վասն մեր , զի անցանէ զմեւք սաստկութիւն բարկութեանս զի կորնչիմք աւասիկ . արդ զինչ և կամիս դու արասցուք : Իբրեւ լուաւ զայս սուրբ առաքեալն՝ յարտասուս եղեալ աղաչեաց զԱստուծո : Եւ առժամայն դադարեաց շարժումն , և եղեւ խաղաղութիւն , և լուծան կապանք նոցա և լռեցին ձայն ահեղ որոտմանցն : Յայնժամ

հաւատաց իշխանն ամենայն տամբ
իւրով, և մկրտեցաւ, և կոչեցաւ
անուն նորա Սամուէլ, և ոչ ոք էր
նման նմա 'ի Թագաւորութեանս
հայոց:

Իսկ Թագաւորն գրգռեալ 'ի չա-
րէն հրամայեաց բեւեռս հարկա-
նել ընդ ոտս նորա, և նա այնպէս
կատարեցաւ, և այլեւս ոգիք եւթն
ընդ նմա յաշակերտաց սրբոյն: Եւ
եղեւ նշան լուսոյ 'ի վերայ նոցա, և
ահ մեծ անկաւ 'ի վերայ անօրի-
նացն: Իսկ սուրբն Սանդուխտ ե-
լեալ 'ի գիշերի՝ հանդերձ ընկերօքն
գնացեալ եբարձ զմարմինս նոցա, և
պատեաց մաքուր կտաւօք զմարմինս
նոցա, և Թաղեաց 'ի փոքր ձորա-
կին: Եւ միտարէր զամենայն հա-
ւատացեալսն բանիւ սուրբն Սան-
դուխտ, և կերակրէր զնոսա հա-
ցիւ, և զգեցուցանէր հանդերձիւ,
և առնէր նշանս և արուեստս յա-
նուն Յիսուսի Քրիստոսի: Եւ 'ի
վաղիւ անդր հաւատաց 'ի Քրիստոս
կին ոմն անուն Զարմանադուխտ
քարոզութեամբ սրբոյն Սանդրի-

տոյ , և մկրտեցաւ ամենայն տամբն իւրով , որք էին ոգիք երկու հարեւր : Եւ լուեալ Թագաւորն ետ հրաման զԶարմանադուխտն միայն սպանանել . և բազումք 'ի կատարմանն Զարմանադիտոյ հաւատացին 'ի Քրիստոս վասն փայլման պայծառ լուսոյն՝ որ էջ 'ի վերայ Զարմանադըիտոյ :

Եւ լուեալ Թագաւորին մրմռեցաւ 'ի վերայ Սանդիտոյ և ասաց սպանանել զնա . քանզի ասէր Թէ Նա մոլորեցուցանէ զամենեւեան . և եկեալ կալան զնա և տարան 'ի տեղի կատարմանն : Եւ առեալ դահիճն զսուրն զի սպանցէ զՍանդուխտ , և եհար զդահճապետն և սպան զնա : Իսկ տնհաւատքն առաւել գրգռեալ 'ի չարէն , դիմեցին 'ի վերայ սուրբ կուսին Սանդըիտոյ , և անդէն զիրար հարեալ սատակեցին : Իսկ սրբուհին Սանդուխտ կայր 'ի մէջ նոցա և աղօթէր . Տէր Յիսուս ընկալ զիս : Եւ մի ոմն 'ի զօրականացն հարեալ զսուրն 'ի սիրտ կուսին Սանդիտոյ , և նա ան-

դէն աւանդեաց զհոգին իւր առ Աստուած : Յայնժամ բուրեաց հոտ անուշութեան, և ծագեաց լոյս 'ի յերկնից իբրեւ զսիւն հրոյ և եկաց 'ի վերայ մարմնոյն Սանդխտոյ զերիս տիւս և զերիս գիշերս . վասն որոյ հաւատացին 'ի Քրիստոս յաւուր յայնմիկ ոգիք երկու հազար ընդ այր և ընդ կին, և ոչ մեկնեցան 'ի տեղւոջն . և եկեալ սուրբ առաքեալն Թադէոս մկրտեաց զամենեսեան յայնմ գիշերի . և առեալ զմարմին սուրբ կուսին եդ 'ի նոյն տեղւոջն, և արար զգերեզմանն յայտնի լոյս արգել շնորհօք 29 :

Եւ աղօթեալ գնաց առ աշուկերտան սուրբ առաքեալն և մխիթարեաց զնոսա . և անդէն եկեալ հասին երկու իշխանքն և բազում ամբօխ ընդ նոսա . և կալեալ զԹադէոս ածին առաջի Թագաւորին . և հայեցեալ ետես զնա Թագաւորն պայծառատիպ և յոյժ ահեղատես, և ոչ կարաց խօսել ընդ նմա խստութեամբ . այլ ասաց նմա կակղաբար, Թէ Ընդէր գողացար զմիտս չքնա-

զագեղ դատերն իմոյ Սանդխտոյ :
 Ասէ Թագէոս . Այո , ես գողա-
 ցայ զդուստրն քո 'ի խաւարային
 գործոց և 'ի չար պաշտամանց ձե-
 տոց , և գրաւեցի զնա առ Քրիստոս
 ծննդեամբ սուրբ աւաղանին . և քո
 կարծեալ սպանանելով զնա փոխե-
 ցաւ 'ի մահուանէ 'ի կեանս : Ընդ
 որ բարկացեալ Թագաւորն ետ ար-
 կանել զսուրբ առաքեալն առաջի
 մարդակեր դազանացն , և եկեալ ա-
 ռեւծքն անկանէին առ ոտս սրբոյն :
 Իբրեւ տեսին զայն անօրէնքն լու-
 ցին հնոց և բորբոքեցին յոյժ և ըն-
 կեցին զսուրբ առաքեալն կապանօք
 'ի ներքս : Եւ նա աղօթէր և ասէր .
 Տէր իմ Յիսուս , հաս ինձ յօգնու-
 թիւն : Եւ յայնժամ եւ հողմ ուժ-
 գին ամպախառն ցողով լի , և առ ըզ-
 հուրն բորբոքեալ և արկ զանհաւա-
 տովքն . և ընդ նմին ձայն ահեղ
 որոտմանց սաստիկ յերկնից և սա-
 տակեաց զբաղումս . և Թագաւորն
 անկաւ փախստական 'ի յապա-
 րանան , և չարաչար տագնապաւ
 կայր 'ի տարակուսի . և սուրբ առա-

քեալն Թագէս ելեալ ամբողջ 'ի
 հրոյն : Եւ հաւատացին յաւուրն
 յայնմիկ ոգիք չորեքհարեւր և քա-
 ռասուն և երեք , որք աղաղակէին
 և ասէին . Մեծ է Աստուածն քրիս-
 տոնէից : Եւ սուրբ առաքեալն մկր-
 տեաց զնոսա 'ի նմին ժամու , և ա-
 ղօթեաց այսպէս 'ի վերայ նոցա .
 Տէր Յիսուս և Աստուած իմ , մի թո-
 ղուր զժողովուրդս քո , այլ զօրացո
 զսոսա 'ի սէր սրբութեան քո , և
 զիս ընկալ 'ի հոս անուշից : Եւ այն-
 պէս օրհնեաց զհաւատացեալսն և
 յանձն արար Քրիստոսի : Եւ ա-
 սաց նոցա . Արիք , ելէք 'ի բարձր
 տեղին , և հայեցեալ տեսէք զկա-
 տարածն իմ : Եւ ես ահա ետու ձեզ
 առաջնորդ զԶաքարիա սիրողն
 Քրիստոսի . զի ինձ լծակից է և ձեզ
 պաշտօնեայ 'ի տէր : Եւ նոքա օրհ-
 նեալք 'ի նմանէ ելին 'ի բարձրա-
 գոյն տեղին 'ի գլուխ գահաւանդակ
 դարին : Եւ սուրբ առաքեալն կայր
 անդէն և աղօթէր . և ահա հասին
 իշխանքն բազում ամբոխիւ հրամա-
 նաւ թագաւորին , և կալեալ զսուրբ

առաքեալն հանին 'ի փոքր ձորակէն
 'ի բարձրաւանդակ տեղի մի 'ի վիմա-
 մէջս : Եւ առեալ դահիճն զսուրն
 զի սպանցէ զառաքեալն և Եհար
 զեղբայրն իւր զՋեմենտոս և սպան
 զնա , որ էր իշխան 'ի վերայ ամե-
 նայն ճանապարհացն , և հաւատա-
 րիմ 'ի դրան արքունի . և էր յոյժ
 ողորմած բարուքն և աղքատասէր ,
 դարմանիչ օտարաց և կարօտելոց :
 Եւ սուրբ առաքեալն իբրեւ ետես
 թէ մեռաւ այրն բարի , տրտմեցաւ
 յոյժ , զի էր դարմանիչ հաւատա-
 ցելոցն , և ընդունող օտարաց :
 Յայնժամ եկաց սուրբն Թադէոս
 մօտ առ մեռեալն , հայեցաւ յեր-
 կինս և ասէ . հայր տեառն մերոյ
 Յիսուսի Քրիստոսի , հայեաց յեր-
 կնից 'ի սրբութենէ քումմէ , և կեն-
 դանացո զմեռեալս զայս . զի գի-
 տասցեն թէ դու ես Աստուած ա-
 մենայնի , և տէր կենդանեաց և մա-
 հու : Եւ կալեալ զձեռանէ մեռե-
 լոյն և ասէ . Քեզ ասեմ , արի կաց
 յանուն Յիսուսի Քրիստոսի : Եւ
 նոյնժամայն յարուցեալ մեռեալն

անկաւ առ ոտս սրբոյն և ասէր . հա-
 ւատամ յԱստուածն քո զոր դու
 քարոզես , զինա միայն է Աստուած :
 Եւ եդ զձեռն իւր Թագէոս 'ի վե-
 րայ նորա և ողջացոյց զնա : Եւ հա-
 ւատացին 'ի Քրիստոս յաւուր յայն-
 միկ ոգիք հինգհարեւր և քսան . և
 առաջնորդ հաւատացելոցն էր Զե-
 մենտոս : Եւ օրհնեաց զնոսա Թա-
 գէոս և համբուրեաց և յանձն ա-
 րար Աստուծոյ հոգւոյն ասելով .
 Երթայք 'ի խողաղութիւն , և տէր
 ընդ ձեզ լիցի : Եւ լուեալ զայս Թա-
 գաւորն բարկացաւ և սախեաց ըզ-
 դահիճսն սպանանել զսուրբն : Եւ
 նոյն ժամայն բուրեաց հոտ անոյշ և
 ծապեաց լոյս պայծառ 'ի վերայ և
 եղեւ ձայն ահեղ և շարժումն մեծ :
 Եւ սլատառեալ վիմին ընկալաւ ըզ-
 մարմին սուրբ առաքելոյն 'ի ներքս ,
 և դարձեալ կնքեցաւ . և անհա-
 ւառքն եղեն փախստական 'ի լու-
 սոյն : Եւ ելեալ հաւատացեալքն
 տեսին զի ամփոփեալ էր մարմին
 սուրբ առաքելոյն , և հաւատացին
 յաւուր յայնմիկ անձինք երեքհա-

զար և չորս հարեւր : Եւ հին նոցա
վերակացու Զաքարիա և Զեմն-
տոս :

Կատարեցաւ սուրբն Սանդուխտ
'ի դեկտեմբերի հնգետասան . և
յետ ութ աւուր զսուրբ առաքեալն
Թադէոս գլխատեցին : Եւ 'ի կա-
տարման ժամուն տեսին հաւատա-
ցեալքն զհոգի առաքելոյն լուսա-
պայծառ յերկինս վերացեալ, և
կարծեցին թէ մարմնով վերացաւ
և միաբան աղաղակեցին . Սուրբ ա-
ռաքեալ հայր մեր յիշեա զմեզ առ
Քրիստոս : Եւ ապա իջեալ 'ի տե-
ղի կատարմանն և տեսեալ զարիւնն
և ծանօտն զմարմինն 'ի վիմին ամ-
փոփեալ և զհոգին առ Աստուած
վերացեալ . և հիացեալ փառս ե-
տուն Աստուծոյ :

ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆ

ՄՐԲՈՅՆ ՄԱՆԴԻՏՍՅՈՅ

ԴՍՏԵՐՆ ՍԱՆԱՏՐԿՈՅ

ԱՐՔԱՅԻ

ՍՈՒՐԲՆ Սանդուխտ էր դուստր
Սանասրկոյ արքային Հայոց և էր
կոյս . և 'ի քարոզել առաքելոյն
Թագէոսի զբանն կենաց , նա յօ-
ժարութեամբ ընդունէր , և հաւա-
տաց յԱստուած կենդանի որ ա-
րար զերկինս և զերկիր . և ցանկոր-
դեալ էր 'ի յահ և յերկիւղ , և սը-
նաւ սրբութեամբ . և 'ի դէպ ժա-
մու երթեալ առ սուրբ առաքեալն
լսել 'ի նմանէ զբանն կենաց , որով
զիւր զանձն ապրեցուսցէ 'ի պատ-
րանաց բանասարկուն , և 'ի հայրե-
նեացն մոլորութենէ . կալ հաստա .

տուն 'ի հաւատան , և 'ի փորձու-
թեանց զերծանել Քրիստոսիւ :
Ասէ առաքեալն . Զգոյշ կայ , և
մարտիր զբարիոք մարտն որք նեղեն
և լկեն զքեզ , դիր 'ի սրտի քում
զՔրիստոս , և կարգա բոլորով սրը-
տիւ քով զնա , և հասցէ քեզ յօգ-
նականութի , և զօրացուսցէ զքեզ և
յամօթ առնէ զհակառակորդսն քո ,
և մի քաղցրասցի քեզ սէր երկրային
և անցաւոր , որ այսօր է և վաղիւ
կորնչի , և ոչ եւս երեւի , այլ հա-
ւատով և յուսով և սիրովն Քրիս-
տոսի ամրացո՞ զքեզ , և ոչ մերձեացի
առ քեզ չարն , և ոչ կարիցեն հը-
նարք չարին դրդուել զքեզ 'ի յու-
սոյն յաւիտենից և յանանց ուրա-
խութեանցն , յորս վայելեցուսցէ
զքեզ ընդ սուրբս և ընդ սիրելիս
անուան իւրոյ , 'ի ձեռն չարչարա-
նաց և տանջանաց՝ զոր ընդունելոց
ես վասն անուանն Քրիստոսի Յի-
սուսի և Աստուծոյ :

Եւ ահա յանկարծակի հասին
նախարարքն հայոց բազում զօրա-
կանօք 'ի դուրսն՝ ուր էր սուրբ առա-

քեալն թադէոս . իսկ նա ելեալ
 գնայր ընդ մէջ նոցա , և նոքա ոչ
 տեսին . և բազում խնդիրք լինէին
 վասն սրբոյ առաքելոյն , և իբրեւ
 ոչ գտանէին , կալեալ զսուրբն
 Սանդուխտ , ասէն ցերանելին . Փո-
 խանակ զի թողեր զաստուածսն և
 արհամարհեցեր զմեծ թագաւորն
 մեր զհայրն քո , և գնացեր զհետ
 Աստուծոյն քրիստոնէից , և եղեր
 թշնամանք Հայոց աշխարհիս , վասն
 այսորիկ չարամահ ստանցուք զքեզ :
 Իսկ սուրբն Սանդուխտ հայեցեալ
 յերկինս հանդերձ արտասուօք ա-
 ղաղակէր և ասէր . Տէր Յիսուս
 Քրիստոս հաս յօգնականութիւն 'ի
 պատերազմիս որ նեղեն զիս . և զօ-
 րացո զիս 'ի ժուժկալութիւն պըն-
 դութեան նեղութեանս , մեռանել
 վասն անուանդ քո մեծի , և ընկալ
 և խառնեա զիս 'ի գունդս սրբոց
 քոց , և 'ի թիւս այնոցիկ որք սիրե-
 ցին զքեզ և հաճոյ եղեն աստուա-
 ծութեանդ քում . որոց փառաւո-
 րեալ են մահք իւրեանց առաջի քո
 տէրութեանդ : Իսկ սուրբ առա-

քեալն մօտակից եղեալ քաջալերէր
 զերանելին 'ի Քրիստոս Յիսուս . և
 ասէ սուրբն Սանդուխտ . Հայր իմ,
 մի թողուր զիս մինչեւ կատարեցից
 զընթացս իմ: Ասէ սուրբ առաքեալն
 ցերանելին Սանդուխտ . Պինդ կաց
 և զօրացիր 'ի Քրիստոս Յիսուս ,
 և այժմ տեսանես զՔրիստոս առ
 որ անձկացեալն ես . և անհաւա-
 տիցն ոչ երեւէր սուրբ առաքեալն :
 Յայնժամ տարան զերանելին 'ի
 տեղի սպանմանն . ասէ ցայնոսիկ որ
 տանէինն . Համբերեցէք սակաւիկ
 մի , զի կացից յաղօթս առ Առ-
 տուածն իմ և տէր . և հայեցեալ
 յերկինս հանդերձ արտասուօք , և
 ասէ . Հայր երկնաւոր սիրելի որդւոյ
 քոյ Յիսուսի Քրիստոսի տեառն մե-
 րոյ և փրկչի , հայեաց յերկնից 'ի
 սրբութենէ քումմէ , և արա առ իս
 զգութ մարդասէր շնորհացդ քոց ,
 և ընկալ զաղախին քո յանուն որ-
 դւոյ քո սիրելւոյ 'ի հոս անուշից ,
 և արա զիս արժանի երկնաւոր լու-
 սոյ աստուածութեանդ քոյ վայե-
 լեալ յանսպառ և յանվախճան և

յաւիտենական բարին , զոր խոտա-
տացար սիրելեաց քոց , որ կայ պա-
հի յուսացելոց որ յաւիտենից : Եւ
հրաժարեալ 'ի սրբոյ առաքելոյն
ընկալաւ զօրհնութիւն . և մատու-
ցեալ 'ի տեղի հանդիսին ասէ . Ա-
րիք կատարեցէք զկամս հօրն ձերոյ
սատանայի . և մատուցեալ ինքնին
կամաւորութեամբ զպարանոցն , և
ձգեալ զսուրն դահճին կամէր սպա-
նանել զսուրբ կոյսն . և եհար ըզ-
դահճապետն և սոլան զնա . իբրեւ
տեսին բարբարոսքն առաւել զայ-
րացեալ 'ի չարէն՝ առեալ զսուրան
դիմեցին 'ի վերայ նորա , և անդէն
հարեալք զիրեարս սատակէին :

Իսկ սուրբ աղախինն Քրիստոսի
կայր յաղօթս և ասէր . Տէր Յիսուս
Քրիստոս ընկալ զիս 'ի յարկսդ յա-
ւիտենից . զի ցանկամ ելանել 'ի
մարմնոյս և մտանել առ Աստուած ,
և ժառանգել զանպատում բա-
րին . և ուրախ եմ ընդ չարչարանս
և ընդ մահս , որ վասն անուանդ քո .
զի փառաւորեսցի անուն քո , որ
զօրացուցեր զիս յաղթել որք մար-

տեան ընդ իս, զի քո է յաղթու-
թիւն, և քեզ վայել է փառք յա-
ւիտեանս • ամէն :

Եւ նոյն ժամայն պատանի ոմն ե-
հար զկուրծս երանելոյն Սան-
դըխոոյ սուրբ կուսին, և ելարիւն
և բուրեաց հոտ անուշութեան, և
անդէն աւանդեաց զհոգին իւր
առ Քրիստոս բորի խոստովանու-
թեամբ 'ի հայր և յՈրդի և 'ի սուրբ
հոգին • և ծագեաց լոյս յերկնից
իբրեւ զսիւն լուսոյ և եղեւ շար-
ժումն • և ձայն ահեղ երկնաւոր
ղօրաց որք օրհնէին զԱստուած, և
եկաց սիւն լուսոյն զերիս տիւս և
զերիս գիշերս 'ի վերայ սուրբ
մարմնոյն • և հաւատացին յաւուր
յայնմիկ ոգիք իբրեւ երեք հազարք
ընդ այր և ընդ կին • և ոչ մեկնեցան
'ի տեղւոջէն ուր մարմին սրբոյն
Սանդխոոյ կայր : Եւ եկեալ սուրբ
առաքեալն 'ի գիշերի մկրտեաց զնո-
սա յանուն հօր և Որդւոյ և հո-
գւոյն սրբոյ, և առեալ զմարմին
սրբոյ կուսին Սանդխոոյ եղին 'ի
նոյն տեղւոջ, և արար աներեւոյթ

Վհանգիստ երանելւոյ սուրբ տի-
 կնոջն Սանգիստոյ . որ վկայեացն 'ի
 քաղոց ամսոյ յեւթն կատարեալ
 վկայութեամբ 'ի Հայր և յՈրդի և
 'ի սուրբ Հոգին . որում փառք յա-
 լիսեանս . ամէն :

ጥላይካ ስራ ማረጋገጫ

ԹԱԴԷՈՍԻ ԱՌԱՔԵԼՈՑ

ԵՒ ՍԱԾՈՒԵԼԻ ԵՒ ԻՍՐԱՅԵԼԻ

ԵՒ ԱՅԼՈՑ ՈՐ ԲԱԶՈՒՄ ԺԱՄԱՆԱԿՍ

ԿԱՑԻՆ ԾԱԾԿԵԱԼ

ԵՒ ԷՆՆ ԱՄԲՈՂԶ .

ԵՒ ՅԱՅՏՆԵՑԱՆ ԱՌՆ ՈՒՐՈՒՄՆ

ՃԳՆԱՒՈՐԻ ԵՒ ՍՔԱՆԶԵԼԱՏԵՍԻ

ՈՐ Ի ՄԱՆԿՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐԺԵԱԼ ԷՐ

ԱՐԺԱՆԱՒՈՐ ԿԱՐԳՕՔ

ԿԻՒՐԱԿՈՍ ԱՆՈՒՆ

ԱՐԴ սկսեալ նորա պատմել և ա-
սեր 30 . Ես կիրակոս էի աշակեր-
տեալ Դաւթի միայնակեցի . բնա-
կէի 'ի անսրս լերին Սանատրուկ՝ 'ի
յայրին , մօտ 'ի Շաւարշան . յեր-
կրաւորացս հրաժարեալ և միայնա-
ցեալ բազում ամօք , և միով հան-
դերձիւ , հանասլաղ յաղօթս : Եւ
յայտնեցաւ ինձ 'ի քուն գիշերի
յայտնասլէս տեսիլ հրաշալի , 'ի
մէջ Սանատրուկ դաշտի , 'ի վերայ
միոյ փոքրիկ բլրոյ ծագեալ լոյս
սքանչելի , և 'ի մէջ լուսոյն աթոռ
ոսկի , և 'ի վերայ աթոռոյն այր
մի լուսաւոր , որ ոչ կարէի պաա-
մել զնշան լուսոյն : Եւ կային շուրջ
զաթոռովն այլ եւս հինգ այր լու-
սազգեաց . և ես հիացեալ և զար-
մացեալ կայի : Եւ յանկարծակի 'ի
մէջ լուսոյն երեւեցաւ աղջիկ մի

Թագաւորազն , և երեսօք նորա իբ-
 րեւ զարեգակն , և հանդերձս ոսկե-
 հուռս զգեցեալ ունէր , և էր ար-
 կեալ զիւրեաւ ծիրանիս և պսակ
 հրաշալի 'ի գլուխ իւր , և եկն եկաց
 առ լուսաւոր առնն որ յաթոռոյն
 նստէր , և նա ասէր ցաղջիկն . Ու-
 րախ լեր , սուրբ կոյս հարսն Քրիս-
 տոսի : Եւ տեսի եւս այլ այլ մի
 սքանչելի երեսօք որ նման էր վար-
 դապետին իմոյ Դաւթի , և ասէր
 ցիս . Մի՛ երկնչիւր , այլ զօրացիր 'ի
 Քրիստոս , զի ետ քեզ շնորհս և
 երեւեցոյց քեզ լոյս մխիթարու-
 թեան , արդ ունկն դիր և պատմե-
 ցից քեզ : Սքանչելի լոյսն որ ե-
 րեւեցաւն քեզ՝ շնորհք հոգւոյն
 սրբոյ է որ 'ի վերայ սրբոցն ծա-
 գեալ լուսաւորէ , և ոչ հեռանայ
 յարդարոցն 'ի հոգւոցն և 'ի մար-
 փոցն , և երեւի արժանացելոց որ-
 պէս և այժմ քեզ : Արդ որ նստի 'ի
 յաթոռն ոսկեղէն , նա է առա-
 քեալն Թադէոս , և հինգ արքն լու-
 սազգեացք զառաջեաւ՝ նոքա են ա-
 շակերտք և վկայք նորա , և աղջիկն

Սանդուխտ է : Եւ ես երկիւղիւ ա-
սեմ . Եւ ո՛ր տէր իմ . և ասէ . Ին-
քեանք ցուցցեն . և ես էի զարմա-
ցեալ . և յանկարծակի զարթոյց
զիս , և փառաւորեցի զԱստուած
վասն տեսչեանն և խնդրէի զստոյգն :

Եւ յերրորդում աւուր երեւեր
ինձ սուրբ առաքեալն նովին կեր-
պարանօք , և իմ տեսեալ զնա յեր-
կիր կործանեցայ , և բուռն հա-
րեալ կանգնեաց զիս և ասէ . Մի
երկնչիւր Վիրակոս , միտ դիր և ցու-
ցից քեզ զնշխարս մեր ուր հանգու-
ցեալ են : Եւ եցոյց ինձ արձան մի
անուաշ յարեւելից կողմանէ , և ա-
սէ . Աստ գտանես . և յերկիւղէն
զարթեայ : Եւ կայի 'ի պահս պըն-
դութեան զաւուրս երեսուն , և
արտասուագոչ աղօթիւք հայցէի :
Եւ յաւուրն երեսներորդի մատու-
ցի պատարագ և հաղորդ եղէ խոր-
հըրդոյն , և գոհացեալ անցի յասա-
ցեալ տեղին՝ միայն , և գտի զար-
ձանն և բրեցի առ նովաւ և ոչ ինչ
գտի , և 'ի տրամութենէն նիրհեցի :
Եւ դարձեալ տեսի զառաքեալն

սուրբ ընկերօքն առաւել եւս հրաշալի , և ասէ . Մի երկնչիւր Վերակոս , յառաջակայ կողմն բրեա և գտանես : Եւ զարթեայ և բրեցի և գոի զնշխարս վկայի միոյ , և բուրեաց հոտ անուշութեան . և ես կարծէի թէ ինքն առաքեալն իցէ , և փառաւորեցի զԱստուած :

Եւ 'ի նմին գիշերի երեւեցաւ ինձ պատանի մի բարձր հասակաւ և գեղեցիկ երեսօք և լուսաւոր յոյժ և ասէ ցիս . Վերակոս , որ տեսերդ՝ Իսրայէլ է , և որ 'ի վերայ դորա՝ ես եմ Զաքարիա 31 , և գիր 'ի վերայ իւրաքանչիւրումն է , և արձանդ որ ընդդէմ կայ՝ անդ գտանես զառաքեալն : Եւ թուէր 'ի տեսլեանն թէ պատառէր արձանն և ծագէր լոյս , և զարթեայ 'ի լոյս տեսլեանն և 'ի հոտ անուշութեանն . և գիր ոչ էր : Եւ 'ի միում գիշերի տեսի զՍանդուխտ ըստ առաջին տեսլեանն և առաւել եւս պայծառ . և իմ զարհուրեալ յոյժ , և նա բուռն հար և կանգնեաց զիս , և հրամայեաց ինձ 'ի տեսլեանն՝ տա-

պաստ մի տարածել և զնշխարսն 'ի
 վերայ դնել . և արարի զհրամայ-
 եալսն , և յանկարծակի լուցան և
 նշխարքն իբրեւ զջահս , և ես զար-
 հուրեալ կայի . և նա զօրացուցանէր
 զիս և ասէր . Մի երկնչիւր : Եւ ա-
 սեմ . Ահա այրի տապաստդ : Եւ
 նա ասէ . Ոչ այրէ , այլ ահա սրբէ
 և լուսաւորէ , և հաւատացելոց միսի-
 թարուծիւն քժչկութեան մատու-
 ցանէ և ընծայէ : Եւ տեսանէի և
 ահա կանգնեցան և եղեն որպէս
 իւրաքանչիւր կերպարան՝ լուսաւոր
 և զարմանալի . և Սանդուխտ կայր
 'ի միջի լուսաւոր տեսլեամբ . և ա-
 սէր մի ոմն ցՍանդուխտ . Ուրախ
 լեր հարսն Քրիստոսի , զի 'ի ձեռն
 քո շնորհեցան նշխարք մեր 'ի բժշ-
 կութիւն հաւատացելոց և 'ի միսի-
 թարուծիւն , և յայտնի լիցի սոցա
 նահատակութիւն մեր և սէրն որ
 'ի հայր և յՈրդի և 'ի սուրբ Հո-
 գին : Եւ կոյսն փառաւորէր զԱս-
 տուած և ասէ ցիս . Ես 'ի բլրին
 եմ՝ ուր զառաջինն ցուցաւ քեզ
 տեսիլն . և տարաւ զիս 'ի բլուրն և

ցուցանէր ինձ եկեղեցի մի փոքրիկ և լի լուսով: Իսկ վերին լոյսն անպատում է ուր բնակութիւն սրբոցն է. արդ զօրացիր և կատարեա ըզհրամայեալսն քեզ:

Եւ իմ յարուցեալ փառաւորեցի զՔրիստոս և պահեցի պնդութեամբ ՚ի մարերի ամսոյ մինչեւ ՚ի նաւասարդի ամիս, և եկեալ պատմէի եպիսկոպոսին 32, և բազում փութով խնդրեալ զտեղին ոչ գտանէր զտենչալին: Եւ դարձեալ երեւէր ինձ նոյն լուսաւոր կերպարանօք սուրբ առաքեալն և ասէ. Այսօր գտանէք զփափաքելին ձեր: Եւ տանէր զիս ՚ի տեղին և ցուցանէր և տայր զգուշութիւն տեղւոյն: Եւ յարուցեալ առի ընդ իս քահանայ զոմն Սամուէլ անուն, և հասեալ ՚ի նշանաւոր սրբոցն հանգիստ՝ աղօթիւք խնդրեցաք յԱստուծոյ արժանի լինել նշխարացն: Եւ եղեւ ահ և թնդիւն և պատառեցաւ վէմն, և հոտ անուշութեան բուրեաց և ելից զվայրսն: Եւ գտաք զնշխարսն յիւրաքանչիւր հանգստի ահաւոր և

սքանչելի տեսլեամբ . առաջինն՝ առաքեալն որ կայր 'ի մէջ պատառեալ վիմացն յարեւելից կողմանէ որպէս երեւեցան . և մտոյ յառաքեալն գտաք զնշխարս որոց նշանն այս էր . միոյն ընդ ուսն հարեալ երկաթի բեւեռս և 'ի նմին կային բեւեռքն . և միւսումն ընդ լսուունսն ծակեալ , և էին զարմանալիք 33 : Եւ մեր ահիւ ժողովեալ զնշխարսն փառաւորեցաք զԱստուած :

Եւ յերրորդում աւուրն հասաք 'ի հանգստարան սրբոյն Սանդխատոյ և աղօթեցաք , և եղեւ շամանդաղ թանձրամած 'ի վերայ բլրին մինչեւ յերիս ժամն աւուրն , և ոչ կարացաք տեսանել ինչ . և ահիւ և լալով խնդրեցաք զփափագելին , ապա ուրեմն կարացաք տեսանել 'ի բլրին լոյս , և 'ի մէջ լուսոյն բազմութիւն լուսազգեաց մարդկան զի փայլէին : Եւ բացեալ հանգիստ սրբոյն և հոտ անուշութեան բուրեալ , և փարատեցաւ շամանդաղն և եղեւ լոյս և երեւեցան նշխարքն , և առեալ բերաք 'ի տեղին ուր նըշ-

խարք սուրբ առաքելոյն էին , և ե-
դաք առ նմա : Եւ 'ի գիշերին յայն-
միկ եղեւ լոյս յերկնից 'ի վերայ
նշխարացն և ձայն օրհնութեան՝ որ
հրաշալի և քաղցր բարբառով օրհ-
նէին զԱստուած և զմիմեանս ողջա-
գուրէին , և նշխարք ոսկերաց նոցա
թռուցեալ առ միմեանս հանգչէին .
և մեք զարհուրեալ կայաք հիա-
ցեալ , և տեսաք զնշխարս Սանդղիս-
տոյ զի էին 'ի մէջ նշխարաց առա-
քելոյն , և մեր երկիւղիւ մատու-
ցեալ զատուցանէաք 'ի միմեանց . զի
որ մերձենայցէ , գիտասցէ զնշխարս
առաքելոյն և Սանդղիստոյ . և օրհնե-
ցաք զԱստուած ցնծութեամբ :

Եւ ել համբաւ զսրբոցն յայտ-
նութենէ ընդ աշխարհս հայոց , և
բազում ժողովք լինէին 'ի հռչակ
սրբոցն և տօն ուրախութեան կա-
տարէին ահիւ տեառն : Եւ բժըշ-
կութիւնք լինէին եկեղոցն՝ դիւա-
հարաց , կուրաց , խլից , անդամա-
լուծաց , գօսացելոց , բորոտաց և
ամենայն ախտաժետաց 'ի ձեռն
սուրբ նշխարացն 'ի փառս Աս-
տուծոյ :

Յայսմ ժամանակի ոմն 34 յՌԷ-
տունեաց կոյր 'ի ծնէ, որ եկեալ էր
'ի բժշկութիւն և ընկալաւ զլուսա-
ւորութիւն, և պատմէր սքանչելի
տեսիլ, որ երեւեալ էր նմա և ասէր .
Տեսանէի 'ի տեսչեան գիշերի աղջիկ
մի գեղեցիկ տեսչեամբ և ասէր . Ես
եմ Սանդուխտ . արի և գնա 'ի գա-
ւառն Արտազ 'ի քաղաքագեւղն
Շաւարշան, 'ի դաշտն Սանատրուկ,
'ի կայս հանգստեան մերոյ, երթ
կաց անդր և խնդրես 'ի տեառնէ և
լուսաւորեսցիս 'ի ձեռն սուրբ ա-
ռաքելոյն և նորին աշակերտացն, և
ես ընդ նոսա . և դիցուք զձեռս մեր
'ի վերայ աչաց քոյ և բժշկիս ա-
նուամբ Երրորդութեանն : Եւ ա-
սէր սուրբն Սանդուխտ . Ահա տես
զգոյշ կաց և արասցես զհրամայե-
ալսն քեզ հաւատովք : Եւ իմ
զարհուրեալ ահիւ և հաւատով և
յուսով, և եկեալ զհրամայեալսն
ինձ արարի . և բացան աչք իմ, որ-
պէս հրամայեաց ինձ 'ի տեսչեանն
Սանդուխտ շնորհօք տեառն մերոյ
Յիսուսի Քրիստոսի : Եւ ասէր

բժշկեալն՝ թէ տեսանէի յորժամ
 եկին՝ այր մի լուսաւոր և զնոյն աղ-
 ջիկ հրաշալի և սքանչելի երեւմամբ
 և ունէին գաւազան ոսկի , և եդին
 զձեռս իւրեանց հանդերձ գաւա-
 ջանաւն 'ի վերայ աչաց իմոց , և առ-
 ժամայն բացան և տեսի լոյս և փա-
 ռաւորեցի զԱստուած : Եւ եդեւ
 նշանս այս առաջի ամենայն ժողո-
 վըրդեանն որ եկեալ էին 'ի լուր
 սքանչելեացն : Եւ այլ եւս բազումք
 բժշկեցան 'ի բազում ախտից :

Եւ եդեւ գիւտ նշխարացն 'ի
 շնորհաց սուրբ հոգւոյն յաւուրս
 հոգեզարդ , աստուածասէր և ճշգ-
 նազգեաց տեառն Յովհաննու
 Հայոց կաթողիկոսի , և քաջանուն և
 նախանձախնդիր աստուածային պա-
 տուիրանացն Վահանայ Մամիկո-
 նենից տեառն Հայոց մարզպանի և
 սպարապետի . որք եկին աշխարհա-
 խումբ բազմութեամբ եպիսկոպո-
 սօք , քահանայիւք , և սարկաւազօք
 և այլ բազմութեամբ ազատաց և
 խառնիճաւանճ ամբոխիւ , և տօնե-
 ցին սաղմոսիւք և օրհնութեամբ

զյիշատակ սրբոցն բազում աւուրս
 և ուխտ եղեալ կատարեալ զյիշա-
 տակ նոցա : Եւ առնուին մասն 'ի
 նշխարաց սուրբ առաքելոյն Թա-
 դէոսի և Սանդիստոյ և յայլոց վկայ-
 իցն , և տուեալ փառս Աստուծոյ
 գնացին յիւրաքանչիւր տեղիս խըն-
 դութեամբ :

Արդ որք հաւատով և սրբու-
 թեամբ փափագեն սուրբ և երկնա-
 ւոր գանձուց նշխարացն սրբոց՝ որք
 նահատակեցան վասն Քրիստոսի ,
 ընկալցին զփափագելի լոյսն յա-
 ւիտենից և ծագեսցի 'ի վերայ նո-
 ցա՝ արեգակն արդարութեան , և
 խնդրուածք նոցա կատարեսցին 'ի
 տեսունէ բարեխօսութեամբ սրբ-
 օցն . և հասցեն մասին ժառանգու-
 թեան սրբոցն , 'ի Քրիստոս Յիսուս
 'ի տէր մեր . որում փառք յաւի-
 տեանս :

ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆՔ

- 1 . Յօր . Դիպարագոռնդ Բանակօք .
իսկ 'ի միւսում օրինակի և յերկաթագիր Տօնականին Բարիզեան . Դիպարագոռնդ Բաթակօք :
- 2 . Բ ՕՐ . պիւրական . . . լապտերօք :
- 3 . Բ . արքայապետապետ :
- 4 . Բ . Կաճոյական :
- 5 . Բ . Կրեւնականապետ :
- 6 . Բ . Վերադարձական :
- 7 . Բ . Բաթակին :
- 8 . Բ . Ղարապետական Եւրոպական :
- 9 . Բ . յաւելում՝ յընդ և ինքնա զնա :
- 10 . Բ . յամենայն գործս Բարին :
- 11 . Բ . Կամալխարհապետ :
- 12 . Բ . Ղարապետական : Բայց Թագէի
աստուածընկալ շրթանցն վայել
չագոյնք՝ ըստ բնագրիս , հրե
զէն համբոյրք կապանացն , որ
զողջախոհ տաարակն Քրիստոսի

պարաւանդեալ պրկէին : Քանի՛
վսեմք և սխրալիք այս աղապա-
տանք առաքելոյն Քրիստոսի :

13 . Բ . 'ի սիրոյ նորա :

14 . Բ . որդեակի իմ :

15 . Բ . որովհետեւ :

16 . Պիսիդոմն թէ աստ զնկատու-
նոս իմասցուք՝ ոչ նա մայր աս-
տուածոց, այլ եղբայր ճանաչի դի-
ցահօրն Արամազդայ . բայց թուի
թէ զնոյն ինքն յԱրամազդ կամեր
ասել . զի և ստորեւ Սանատրուկ
յիշէ զնոյն ընդ Անահտայ :

17 . Բ . Վասն չեաղափելն Սանդիսոյ :

18 . Բ . յշեալ ընդ աշխարհապաշտ-
պայսն :

19 . Բ . Խեղճ զծննովարկեալ :

20 . Բ . ի՞նչո՞ւ :

21 . Բ . ըստ Գրքի անիւտանի :

22 . Բ . զսուրբ անուն քո :

23 . Բ . Աշախիս Քրիստոսի, թէ եւ-
հընդիւր, զի իարժեւ թէ երկեւ :

24 . Բ . Կարծեիս ամենեցուն իրնլել :

25 . Բ . Անց ամենայն ցասո՞ւմս յերկեւ :

26 . Այսպէս յօր . 'ի միւստումն
պակասի :

27 . Սամուէլս այս՝ յայտ է թէ
 թարգմանեաց զվկայաբանութիւնս
 յառաջ քան զսպասմագրեւ խո-
 րոնեցւոյն . քանզի յիշէ սա այ-
 լոց յառաջ քան զինքն գրեալ
 զԹագէէ և Սանդխատոյ . իսկ զի
 ասէ՝ սուռեալ զայն յընթերցումն
 ամենայն Հայաստանեայց . թուի
 թէ մեծաթող ոք էր եպիսկո-
 պոսն , և գուցէ նոյն ինքն Շմուէլ
 ասորի , որ առ մեծաւն Սահակաւ
 կացուցաւ հակառակ նմին . եթէ
 գոյին 'ի նմա և այսպիսեաց բա-
 րեաց իրաց փոյթք :

28 . Թուի ընդ աւանք , կամ և ոչ ա-
 կանք :

29 . Այսպէս յՕր :

30 . Կամ յառաջաբանս պատմութեանս
 պակասէ , կամ յերկայն
 պատմութենէ մասն հանեալ է :
 Ոչ է մեզ յայտ ոմ իցէ Կիրա-
 կոսդ և ոմ Դաւիթդ , Անյաղթն
 արդեօք թէ այլ ոք . և ոչ քաջ
 ստոյգ ժամանակ գիւտի նշխա-
 րացս , զորոյ քննութիւն տես
 յԱ . հաս . Պատմ . Հայոց , յ'էջ

584 : Իսկ բանք սորա երեւե-
ցուցանեն առ Մանդակունեան
Յովհ . և առ մեծան Վահանաւ
լինել զգիւտդ , յամի տեառն 485
կամ 486 :

31 . Զաքարիայդ աշակերտ Թա-
դէի է , զոր նա լծակից իւր կո-
չէր . Թուի թէ և Իսրայէլդ 'ի
հետեւողաց նորին , զոր ոչ յիշէ
պատմութիւնս :

32 . Ի Յայտնաւորս Շահակ կոչի
Էպիսկոպոսդ :

33 . Ակնարկէ 'ի պատմեալսն յ'էջ
38 և 39 :

34 . Յայտնաւորք կէն « Բ » ասեն :

UNIVERSITY OF MICHIGAN

3 9015 04241 5268

ՍՈՓՆՐԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆԻ

- Ա. Բանք նախնի իմաստասիրացն Յունաց :
- Բ. Սրբոյն Սահակայ պատմութիւն վարուց ,
Տեսիլ , Խրատք և Թուղթք :
- Գ. Յովհաննու Սարկաւազայ Ճառ յաղաքս
Քահանայութեան :
- Դ. Յովհաննու Ոսկերերանի և Գրիգորի սար-
կաւազապետի Ներբողեան 'ի Ս. Գրի-
գոր Լուսաւորիչ :
- Ե. Յովհաննու Սարկաւազայ , Վարդանայ
Բարձրերդցւոյ և Յովհաննու Երզնկա-
ցւոյ Ներբողեան 'ի Ս. Գրիգոր Լուսա-
ւորիչ :
- Զ | Պատմութիւն Սրբոյն Ներսիսի Պարթևի
Է | Հայոց Հայրապետի :
- Ը. Վկայաբանութիւն Թագէտի առաքելոյ և
Սանդխտոյ Կուսին :